

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**POLITIKA EU DO RAZVOJA MALIH IN SREDNJE VELIKIH
PODJETIJ**

Ljubljana, december 2001

JULIJANA POVŠE

IZJAVA

Študent/ka _____ izjavljam, da sem avtor/ica diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom _____ in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 MALA IN SREDNJE VELIKA PODJETJA IN EU	2
1.1 Opredelitev MSP.....	3
1.2 Strategija razvoja MSP.....	4
2 POLITIKA EU DO RAZVOJA MSP	5
2.1 Integrirani program (1994, 1996).....	7
2.1.1 Vsebina Integriranega programa	7
2.1.2 Namen ustanovitve	8
2.1.3 Posodobitev Integriranega programa 1994	8
2.1.4 Primerjava Integriranega programa 1994 in Integriranega programa 1996 ..	9
2.1.5 Prednostni cilji posodobljenega Integriranega programa (1996) za MSP in aktivnosti za njihovo uresničitev	10
2.2 Večletni programi.....	11
2.2.1 Tretji večletni program (1997-2000).....	11
2.2.1.1 Prednostni cilji in aktivnosti Tretjega večletnega programa za njihovo uresničitev.....	11
2.2.1.2 Koristi Tretjega večletnega programa za MSP	14
2.2.1.3 Udeleženci Tretjega Večletnega programa	14
2.2.1.4 Vključitev držav kandidatk v Tretji večletni program za MSP.....	14
2.2.1.5 Ovrednotenje Tretjega večletnega programa za MSP	15
2.2.2 Večletni program za MSP (2001-2005).....	16
2.2.2.1 Cilji Večletnega programa za MSP	17
2.2.2.2 Instrumenti Večletnega programa za MSP za doseganje zastavljenih ciljev	18
2.2.2.3 Povečevanje internacionalizacije.....	20
2.2.2.4 Specifikacija aktivnosti.....	21
2.2.2.5 Ovrednotenje in poročanje o Večletnem programu (2001-2005)	21
3 UKREPI NA PODROČJU POLITIKE EU DO RAZVOJA MSP	22
3.1 Splošna ocena po posameznih področjih.....	22
3.1.1 Poslovno okolje	22
3.1.2 Finančno okolje	23
3.1.3 Inovacije, raziskave in razvoj (R&D).....	24
3.1.4 Internacionalizacija in informiranje	25
3.1.5 Zaposlovanje in izobraževanje	26
3.2 Ukrepi na področju podjetniške politike v konkretnih izbranih državah	26
3.2.1 Italija	26
3.2.2 Danska	27
3.2.3 Finska.....	29
3.2.4 Grčija	30
3.2.5 Slovenija	31
LITERATURA.....	37
VIRI.....	39
SLOVAR POGOSTO UPORABLJENIH KRATIC	
PRILOGA	

UVOD

Malo gospodarstvo postaja vedno bolj pomemben del celotnega gospodarstva. Le sposobnost malega gospodarstva, da absorbira ljudi, ki so izgubili delo v velikih organizacijah, je preprečila, da ni prišlo do velike brezposelnosti, kot se je to zgodilo v državah v tranziciji, ki sektorja malega gospodarstva niso uspele razviti.

Zanimanje Evropske skupnosti za mala in srednje velika podjetja (v nadaljevanju MSP) ni novo, saj sega že v leto 1986, ko je sprejela prvi program njim v prid; začetek veljavnosti Pogodbe o ustanovitvi EU pa je pomenil mejnik za podjetniško politiko. V začetku so bila majhna podjetja pomembna predvsem zaradi novih delovnih mest, kasneje pa so vlade zahodnih držav podpirale ta sektor zaradi splošne razvojne funkcije malih podjetij. Vse države skušajo ustvariti kar se da ugodno poslovno klimo za razvoj malega gospodarstva, vendar pa vsaka država zaradi medsebojne različnosti izvaja specifične instrumente in mehanizme podpore. Posnemanje specifičnega sklopa politik malega gospodarstva posamezne države EU bi bilo popolnoma brez smisla, koristno pa je preučevanje politik posameznih držav, uporaba pozitivnih izkušenj teh držav in na podlagi tega iskanje rešitev. EU zastopa stališče specifičnega spodbujanja nastajanja in razvoja MSP in obrti, zato je ta politika ena najbolj razvejanih. Temu segmentu EU posveča več pozornosti kot politiki javnih ali velikih podjetij. Politika EU do razvoja MSP je usmerjena na spodbujanje ugodnega okolja, izboljšanje konkurenčnosti podjetij in spodbujanje njihove internacionalizacije. Za doseg te ciljev je Evropska komisija (v nadaljevanju Komisija) pripravila dve vrsti medsebojno povezanih programov: Integrirani program (1994, 1996) in Večletni programi (Tretji večletni program (1996-2000) ter Večletni program za obdobje 2001-2005).

Namen diplomskega dela je predstaviti politiko EU do razvoja MSP, ki temelji na programih Komisije. Ti programi so nastali z namenom spodbujati MSP ter jim zagotoviti ugodno okolje za razvoj in delovanje, hkrati pa poenotiti politike držav članic kot tudi držav kandidatk.

Diplomsko delo je razdeljeno na tri dele. V prvem delu sem predstavila MSP in podala definicijo MSP, ki je enotna za celotno področje EU. V drugem delu sem se osredotočila na politiko EU do MSP in podrobno predstavila njene programe, in sicer Integrirani program in Večletni programi (Tretji večletni program (1996-2000), Večletni program za obdobje 2001-2005), in njihovo ovrednotenje. V zadnjem delu pa sem predstavila ukrepe na področju politike pospeševanja MSP v državah članicah in državah kandidatkah, in sicer splošni pregled ukrepov po posameznih področjih ter konkretne ukrepe za izbrane države članice (Italija, Danska, Grčija, Finska) in Slovenijo kot izbrano državo kandidatko.

1 MALA IN SREDNJE VELIKA PODJETJA IN EU

V šestdesetih in sedemdesetih letih so ekonomisti hvalili prednosti multinacionalk (ekonomija obsega, nove tehnologije proizvodnje in distribucije, sodobna kadrovska politika, načrtovanje proizvodnje in distribucije na evropski ravni). Politika je ponujala prednosti multinacionalnim podjetjem z namenom, da bi spodbudili njihove naložbe v svojo državo ali regijo, kar bi pripomoglo k njenemu razvoju in absorpciji odvečne delovne sile iz sektorja pridobivanja in pridelave. Pravzaprav so predvsem ameriške multinacionalke izrabljale precenjenost dolarja in po ugodni ceni kupovale evropska podjetja ali izločale s trgov velika in srednje velika podjetja, ki so jim bila zanimiva. V osemdesetih letih so se stvari malce umirile. Komisija je bolj in bolj branila težnje velikih podjetij po monopolizaciji določenih trgov in težnje državnih ter regionalnih upravnih organov po dodeljevanju velikih stimulacij v obliki pomoči takšnim podjetjem. Sindikati so zahtevali vedno več pravic in socialnih ugodnosti za evropske delavce. Tako so se denarni in monopolistični veledobički multinacionalk začeli topiti. To je povzročilo, da so svoja vlaganja preusmerile v gradnjo obratov v državah s cenejšo delovno silo. Zaradi tehnološkega razvoja in globalizacije trgov nekatere tradicionalne industrije nazadujejo, pojavljajo pa se nove in subjekti (pogosto MSP), ki ponujajo izdelke in storitve z višjo dodano vrednostjo.

Ekonomija obsega ostaja in je zelo pomembna v določenih tipih proizvodnje (npr. proizvodnja zelo velikega števila standardnih izdelkov), vendar pa imajo MSP določene prednosti:

- vodstvene strukture malih podjetij so preprostejše in prožnejše kot v velikih podjetjih, to pa je lahko ob enakih drugih pogojih pomembna prednost;
- boljši socialni odnosi v MSP v primerjavi z velikimi podjetji;
- zaposlujejo najbolj občutljive skupine na trgu delovne sile, tj. ženske in mlade
- so navzoča na novih naraščajočih trgih in v »tržnih nišah«;
- so manj občutljiva na mednarodno konkurenco.

Na drugi strani imajo tudi določene ovire:

- težave pri delovanju v zapletenem administrativnem in pravnem okolju, ki je nastalo z vzpostavitvijo notranjega trga in internacionalizacijo proizvodnje;
- pomanjkanje usposobljenosti za vodenje podjetja na področju financ in trženja pri številnih podjetnikih;
- težave pri financiranju, kljub naraščajoči diferenciaciji finančnih virov na trgu; posojila so za majhna podjetja dražja, saj jih banke uvrščajo v višji tvegani razred;
- težji dostop do zunanjega kapitala oz. investitorjev tvegane kapitala, ker imajo le-ti večji interes do večjih sistemov;
- le redki lastniki se odločijo za partnerstvo ali ostale kapitalske vložke zunanjih investitorjev, ker želijo obdržati popolni nadzor nad podjetjem; podjetniki bi se morali

zavedati, da kapitalski vložki ostalih investorjev ne pomenijo vedno izgubo nadzora nad premoženjem in ne zmanjšujejo fleksibilnosti podjetja (mali investitorji).

MSP imajo zagotovo težji dostop do svetovnega tehnološkega kapitala kot velika podjetja, težje uporabljajo najsodobnejše tehnike vodenja in poslovnih storitev ter težje najdejo svoj prostor v globalizirani ekonomiji in celo na enotnem trgu EU.

1.1 Opredelitev MSP

Do nedavnega so v skupnostnih politikah (konkurenca, strukturni skladi, raziskovanje in razvoj, konkuriranje za javna naročila in druge) uporabljali različne definicije MSP. Poleg tega so za MSP najpogosteje veljala podjetja z največ 500 zaposlenimi, kar je 99,9% podjetij v EU. Zato je Komisija, kot odgovor na zahtevo Sveta za razjasnitev definicij MSP, podala definicijo MSP. Tako so MSP, ki jih obravnavam v nadaljevanju, definirana po tej definiciji. V skladu s tem lahko podjetje štejemo za MSP, če ima manj kot 250 zaposlenih in ne pripada enemu ali več večjim podjetjem v obsegu 25% ali več (Gantar, 1998, str. 122). Če razčlenimo definicijo MSP, jo lahko razdelimo na dva dela, in sicer na podlagi količinskih in kakovostnih kriterijev.

Količinski kriteriji (Moussis, 2000, str. 317-319):

- srednje veliko podjetje: če ima več kot 50 in manj kot 250 zaposlenih, letni promet ne presega 40 milijonov ECU in bilančna vsota ne presega 27 milijonov ECU;
- malo podjetje: ima manj kot 50 zaposlenih, letni promet ne presega 7 milijonov ECU, bilančna vsota pa ne presega 5 milijonov ECU;
- mikropodjetja: podjetja z manj kot 10 zaposlenimi (ne glede na promet).

Ta definicija je hkrati tudi referenca za skupnostne programe, politike in zakonodajo v zvezi z MSP. S tem oblikuje skupni okvir, ki lahko poveča koherentnost, učinkovitost in vidnost vseh ukrepov za podporo tem podjetjem. Po tej definiciji je v EU približno 18 milijonov MSP, ki zaposlujejo 66% celotne delovne sile (zagotavljajo približno 70 milijonov delovnih mest) in proizvedejo 56,2% celotnega dohodka.

Kakovostni kriteriji:

Nanašajo se predvsem na lastništvo kapitala MSP, vodenje in metode financiranja. MSP je pogosto družinsko podjetje, ki ga vodijo in ga imajo v lasti iste osebe. Dnevno vodenje MSP je v rokah direktorja podjetja, kar omogoča fleksibilno in hitro sprejemanje odločitev ter bolj osebni odnos do zaposlenih, dobaviteljev in strank. Zaradi težavnega dostopa do finančnih virov so močno odvisna od samofinanciranja in se pogosto spopadajo z omejenimi finančnimi sredstvi (Moussis, 2000, str. 317-319).

1.2 Strategija razvoja MSP

MSP so temeljni kamen evropske konkurenčnosti in oblikovanja novih delovnih mest. Predstavljajo dinamično in heterogeno skupino, ki se sooča s številnimi izzivi, kot so vedno večja konkurenčnost, ki je posledica zasičenosti evropskega notranjega trga, ter naraščajočih potreb večjih podjetij, katerih podpogodbениki pogosto tudi so. Danes je že splošno priznано, da MSP občutno prispevajo k oblikovanju delovnih mest, konkurenčnosti in rasti EU. Države članice EU že skušajo na različne načine aktivirati potencial MSP, vendar pa so še vedno številne iniciative usmerjene zelo ozko in preveč neenake, da bi bile dostopne za MSP.

Malo gospodarstvo postaja vedno bolj pomemben del celotnega gospodarstva. Le sposobnost malega gospodarstva, da absorbira ljudi, ki so izgubili delo v velikih organizacijah, je preprečila, da ni prišlo do velike brezposelnosti, kot se je to zgodilo v državah v tranziciji, ki sektorja malega gospodarstva niso uspele razviti.

Več kot 99% od 18,8 milijonov podjetij v EU je malih in srednje velikih, ki zaposlujejo 66% delovne sile in ustvarijo 56,2% celotnega prihodka.

Tabela 1: Delež podjetij po številu, delež zaposlenih po velikostnih razredih in delež prihodkov po velikostnih razredih v EU za leto 1997

Velikostni razredi podjetij (število zaposlenih)	Podjetja (%)	Zaposlenost (%)	Prihodek (%)
Mikro (0 – 9)	93,1	34,2	17,8
Mala (10 – 50)	5,9	18,8	17,1
Srednje velika (50 – 249)	0,8	13,0	18,8
Velika (> 250)	0,2	34,0	47,1

Vir: Creating an Entrepreneurial Europe, The Activities of the EU for Small and Medium-sized Enterprises (SMEs), str. 15.

Iz razpredelnice je razvidno, da skoraj vsa podjetja znotraj EU zaposlujejo manj kot 250 ljudi, od teh pa je večina mikro podjetij (glej tabelo 1, str. 4).

Naraščajoči pomen malega gospodarstva pa ni samo v zaposlovanju, ampak tudi v tem, da v naprednejšem delu malega gospodarstva nastajajo podjetja, ki imajo potencial hitre rasti z visoko dodano vrednostjo na zaposlenega. Tipična taka podjetja zaposlujejo visok odstotek ljudi z znanjem.

Priložnost razvoju MSP dajejo na drugi strani tudi velika podjetja, ki vedno večji del svojih dejavnosti prepuščajo podizvajalcem ter tudi zmanjšujejo obrate. Zato želi Komisija podkrepiti sektor MSP, in sicer s poenostavitvijo zakonodaje in pravnih postopkov pri ustanavljanju, prenehanju in prenosu lastništev podjetij, s poenostavitvijo administrativnih postopkov, lažjo dostopnostjo do finančnih virov. K temu bi pripomogle npr. spremembe načina ocenjevanja kreditne sposobnosti MSP s strani bank, konzorciji podjetij, ki ustanavljajo lastne sklade, posojila za mlade podjetnike, pomoč demografsko manj razvitim območjem, finančne olajšave pri najemanju raziskovalcev z univerz, subvencioniranje obrestnih mer pri investicijah v nove tehnologije ter podpora pri inovacijah in novih tehnologijah in izboljšanju plačilne discipline z ustrezno zakonodajo in nadzorom javnega sektorja (Smole, 1998, str.18).

Tako ostaja politična prioriteta Komisije ohranjanje koherence med temi iniciativami ter zagotavljanje, da bodo v hitro spreminjajočem se ekonomskem okolju posamezne dejavnosti dejansko ustrezale MSP in njihovim problemom.

2 POLITIKA EU DO RAZVOJA MSP

Zanimanje skupnosti za MSP ni novo, saj sega že v leto 1986, ko je sprejela prvi program njim v prid; začetek veljavnosti Pogodbe o ustanovitvi EU pa je pomenil mejnik za podjetniško politiko. V začetku so bila majhna podjetja pomembna predvsem zaradi novih delovnih mest, kasneje pa so vlade zahodnih držav podpirale ta sektor zaradi splošne razvojne funkcije malih podjetij. Vse države skušajo ustvariti kar se da ugodno poslovno klimo za razvoj malega gospodarstva, vendar pa vsaka država zaradi medsebojne različnosti izvaja specifične instrumente in mehanizme podpore. Posnemanje specifičnega sklopa politik malega gospodarstva posamezne države EU bi bilo popolnoma brez smisla, koristno pa je preučevanje politik posameznih držav, uporaba pozitivnih izkušenj teh držav in na podlagi tega iskanje rešitev, programe Komisije pa je potrebno uskladiti med državami. Večino ukrepov je potrebo sprejeti na ravni držav članic, kar se da konkretno za podjetja.

Na vseh področjih se države članice obravnavajo drugače kot države kandidatke, ki se šele potegujejo za članstvo. Od bodočih članic, med katere sodi tudi Slovenija, se pričakuje veliko bolj urejena zakonodaja, kot je v državah članicah. Le-te imajo svoje zakone prilagojene smernicam EU le toliko kot je nujno potrebno, drugače pa v največji meri ščitijo domače gospodarstvo. Leta 1993 je Svet sklenil, da bodo v programih Skupnosti lahko sodelovale tudi države kandidatke srednje Evrope. Namen sodelovanja držav kandidatk v programih Skupnosti je seznanitev teh držav z načinom udejanjanja politik in instrumentov Skupnosti, na drugi strani pa prilagajanje in približevanje EU. Sodelovanje v teh programih se smatra kot del okrepljene predpristopne strategije. Evropski svet tudi navaja, da bi morale države

kandidatke počasi povečevati lastni denarni prispevek, še naprej pa naj bi program PHARE¹ po potrebi delno sofinanciral denarne prispevke omenjenih držav na približno 10% dotacij programa PHARE, razen udeležbe v razvojno raziskovalnem okvirnem programu.

Oktober 1992 je Komisija ustanovila **Evropski observatorij za MSP**, ki je sestavljen iz evropskega omrežja raziskovalnih institutov. Naloga te ustanove je pomoč Komisiji pri izdelavi smernic za podjetniško politiko, zlasti z neodvisnim letnim poročilom o stanju in možnostih za MSP v EU. V svojem Tretjem letnem poročilu (l. 1995) je Observatorij zlasti priporočil, da je potrebno ukrepe v prid MSP bolje prilagajati spremembam, s katerimi se soočajo, predvsem globalizacijo trgov, razvoju informacijske družbe in izzivom rasti, konkurenčnosti in zaposlovanja. Svet je povabil Komisijo, naj sprejmejo vrsto administrativnih in finančnih ukrepov ter dejavnosti za podpiranje okolja, ki je naklonjeno ustanavljanju in razvoju MSP.

Prvi evropski poskus poenotenja politik članic in oblikovanja skupnega okvirja za MSP v EU je bil Integrirani koncept iz l. 1994. Evropska komisija je nato ta program nadgradila in razvijala naprej. Osrednjo pozornost je namenila pomoči MSP pri ustanavljanju novih delovnih mest. Podjetniška politika se medsebojno dopolnjuje z drugimi politikami Skupnosti in je usmerjena na:

1. oblikovanje pravnega okvirja, ki podpira ustanavljanje in razvoj podjetij v EU, internacionalizacijo in spodbujanje konkurenčnosti MSP;
2. ustvarjanje poslovnega okolja in odprave ovir pri čezmejnem poslovanju;
3. pospeševanje sodelovanja med podjetji v različnih regijah EU, tudi prek mreže EURO-INFO centrov v regijah EU.

Za dosego zgoraj navedenih ciljev politika EU za MSP temelji na dveh vrstah medsebojno povezanih programov Komisije:

A. Integrirani program:

- Integrirani program (1994)
- Integrirani program (1996) - posodobljen Integrirani program iz l. 1994

B. Večletni programi:

- Tretji večletni program za MSP (1997 – 2000)
- Večletni program za MSP (2001 – 2005).

¹ Program PHARE zagotavlja tehnično pomoč srednje in vzhodno evropskim državam na različnih področjih. Predstavlja pomoč pri vzpostavitvi novih institucij v podporo razvoju MSP, razširil pa je tudi finančno pomoč direktno malim in srednje velikim podjetjem. Nacionalni programi PHARE podpirajo razvoj MSP, privatizacijo, preoblikovanje MSP in modernizacijo bančništva in finančnih storitev preko zagotavljanja know-how-a.

Poleg specifičnih ukrepov, ki se bodo izvajali v okviru zgoraj navedenih programov EU v podporo MSP in jih bom bolj podrobno predstavila v nadaljevanju, so pomembni zlasti strukturni skladi, programi raziskovanja in tehnološkega razvoja (RTD), programi strokovnega usposabljanja, pomoč Evropske investicijske banke (EIB) in Evropskega investicijskega sklada (EIF) ter programi mednarodnega sodelovanja. V obdobjih 1989-1993 in 1994-1999 se je delež MSP, ki so prejemale pomoč iz strukturnih skladov v EU, skoraj podvojil. EIB je v obdobju 1993-1996 podvojila obseg posojil, namenjenih povečanju konkurenčnosti teh podjetij, tudi EIF je občutno povečal dejavnost na področju spodbujanja MSP.

2.1 Integrirani program (1994, 1996)

2.1.1 Vsebina Integriranega programa

Evropska komisija ga je sprejela leta 1994. Navaja celoten okvir politike EU do MSP. Njegov namen ni nadomestiti ukrepe, ki so bili sprejeti na ravni države ali EU, temveč zbrati različne pobude v skupen okvir za zagotovitev njihove tesne povezanosti in preglednosti ter predlagati partnerstvo med vsemi stranmi, ki se ukvarjajo z razvojem MSP - na ravni EU, države in regije.

Integrirani program razlikuje tri vrste ukrepov:

1. Skupni ukrepi z državami članicami
2. Programi Komisije
3. Večletni programi za MSP

Skupni ukrepi z državami članicami predstavljajo ukrepe za spodbuditev medsebojnega posvetovanja med državami članicami, kot so poenostavljanje poslovnega okolja in izboljševanje podpornih ukrepov ter sodelovanje držav članic s Komisijo. Stremijo k povečevanju učinkovitosti akcij držav članic pri izboljševanju poslovnega okolja in pri spodbujanju obsega podpore podjetjem preko prispevanja različnih izkušenj in preiskovanja ter analiziranja različnih praks. Zato je zelo pomembno za Komisijo, da identificira in širi dobre prakse in tako doseže temeljni cilj izboljševanja konkurenčnosti MSP ter stimulira njihovo rast in ustvarjanje novih delovnih mest.

Programi Komisije na drugi strani z različnimi oblikami posredne in neposredne pomoči nudijo podporo podjetništvu in institucijam tega področja. Neposredne pomoči so ponujene v specializiranem programu: Večletni program za MSP. Posredno pa so podjetjem na voljo oblike pomoči iz drugih programov.

Glavne značilnosti Integriranega programa (Integrated Programme for Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs) and the Craft Sector, 1996, pril. iv):

- Omogočal je večje usklajevanje aktivnosti držav članic v zvezi z MSP. Preudarja skupno ukrepanje, ki je osnovano na izmenjavi izkušenj med državami članicami. Skupno ukrepanje stremi k povečevanju učinkovitosti aktivnosti držav članic na področju izboljševanja podjetniškega okolja in stimuliranja podpornih ukrepov za podjetja, posebno skozi boljše usmerjanje in usklajevanje ukrepov politike.
- Zagotavlja boljše usklajevanje različnih prispevkov Skupnosti v korist MSP, skozi različne programe in politike. Cilji tega usklajevanja so: zagotoviti boljše prepoznavanje dimenzij MSP v različnih politikah in programih Skupnosti, omogočiti večje sodelovanje MSP v aktivnostih Skupnosti in bolj učinkovito posvetovanje z organizacijami, ki zastopajo MSP.

2.1.2 Namen ustanovitve

Predstavljal je prvi poskus oblikovanja globalne mreže aktivnosti Skupnosti, namenjenih MSP. Temeljl je na Beli knjigi o rasti, konkurenčnosti in zaposlovanju² in je vpeljal tesnejše sodelovanje in partnerstvo med vsemi, ki so tako ali drugače vpleteni v razvoj MSP. V svojem dokumentu (SME Policy Paper), ki je bil predstavljen na madridskem Svetu leta 1995, je Komisija oblikovala še bolj ambiciozno politiko v korist MSP, s poudarkom na ciljni pomoči MSP kot učinkovitem načinu za podporo oblikovanja delovnih mest. Sklep Sveta je podprl ta pristop in vzpodbudil Komisijo, da cilj tega dokumenta realizira v čim krajšem času.

2.1.3 Posodobitev Integriranega programa 1994

Zgoraj navedeno poročilo je tako posodobilo in razvilo Integrirani program 1994, še posebej kar se tiče novih prioritet Skupnosti glede politike MSP. Integrirani program 1996 je predstavljal koordinacijsko vlogo glede aktivnosti držav članic, ki so vplivale na MSP in različne prispevke politik in programov Skupnosti. Zagotavljal je primeren okvir za povečano koordinacijo ukrepov politike za MSP. Integrirani program 1996 ni predstavljal nadomestila za različne aktivnosti na nacionalni ravni ali ravni Skupnosti, niti ni vseboval sprememb v procesu odločanja. Njegov cilj je bil zagotoviti bolj neposredno partnerstvo med vsemi strankami, ki so bile udeležene pri razvoju MSP – na nacionalni, regionalni ravni in ravni Skupnosti – z vizijo povečati skladnost in učinkovitost ukrepov.

² Bela knjiga – Komisija jo objavi na podlagi prispelih razprav o določeni temi (v tem primeru je tema rast konkurenčnost in zaposlovanje) iz Zelene knjige, ki pa jo o določeni akutni temi Komisija izda z namenom, da sproži razpravo v državah članicah.

2.1.4 Primerjava Integriranega programa 1994 in Integriranega programa 1996

Integrirani program 1996 je posodobil in razvil predhodni Integrirani program 1994. Začrtal je globalno zgradbo za politiko MSP, ki je osnovana na enaki metodologiji, medtem ko stremi k novim ciljem in predstavlja vrsto novih ukrepov:

a) enotna metodologija

Pristop, ki je bil predložen v Integriranem programu 1994, je ostal nespremenjen. Osnovan je bil na treh različnih instrumentih:

1. Skupni ukrepi z državami članicami
2. Programi Komisije
3. Večletni programi.

b) razširjeni cilji

Integrirani program 1994 je bil direktna posledica Bele knjige o rasti, konkurenčnosti in zaposlenosti. Razdelil je ukrepe na dva dela (Integrated Programme for Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs) and the Craft Sector, 1996, pril. iv-vi):

- ukrepi, ki stremijo k izboljševanju okolja podjetij in
- ukrepi, ki stremijo k stimuliranju služb v podporo podjetjem,

medtem ko se osredotočajo na različne stopnje življenjskega cikla podjetja. Posodobljen Integrirani program je gradil na tej delitvi, še posebej s koncentriranjem različnih ukrepov na novih strateških ciljih.

TABELA 2: Prikaz ciljev za Integrirani program 1994 in razširjenih ciljev za posodobljen Integrirani program 1996

INTEGRIRANI PROGRAM 1994	INTEGRIRANI PROGRAM 1996
1. Izboljšati okolje podjetij	1. Izboljšati in poenostaviti administrativno in zakonsko okolje podjetij 2. Izboljšati finančno in fiskalno okolje podjetij
2. Spodbujati ukrepe za pomoč podjetjem	3. Pomoč majhnim in srednje velikim podjetjem pri internacionalizaciji in evropeizaciji 4. Povečevati konkurenčnost MSP 5. Pospeševanje podjetništva in posebnih ciljnih skupin

Vir: Integrated Programme for Small and Medium – Sized Enterprises (SMEs) and the Craft Sector, 1996, str. 5.

Bistvo programa je ostalo nespremenjeno, Komisija pa je v posodobljenemu Integriranemu programu predstavila cilje v razširjeni obliki, kot je razvidno iz tabele (Tabela 2, str.9).

c) novi ukrepi

Oblikovanje obnovljenega Integriranega programa 1996 za MSP ni pomenilo, da so vse aktivnosti, ki so bile začrtane v predhodnem programu, zaključene ali manj pomembne, temveč so se še naprej izvajale. Na drugi strani pa je začrtal število dodatnih spodbud v korist MSP in tudi identificiral ukrepe drugih politik Skupnosti, ki zadevajo tudi MSP (Integrated Programme for Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs) and the Craft Sector, 1996, pril. iv-vi). Nove ključne ukrepe sem zaradi boljše preglednosti prikazala v naslednji tabeli.

TABELA 3: Prikaz novih ključnih ukrepov Integriranega programa (1996) za MSP

Novi ključni ukrepi	
Skupno delovanje držav članic	<ul style="list-style-type: none"> • dostop MSP do informacijske družbe • forum o podjetništvu • forum o obrti in malih podjetjih • trgovinski forum
Ukrepi, sprejeti v skladu s politiko Skupnosti	<ul style="list-style-type: none"> • poenostavitev zakonodaje za notranji trg (SLIM) • kreditna jamstva za zaposlovanje (ELISE) • Evroski investicijski sklad (EIF) v podporo MSP • Uvedba valute EURO (informativni program EURO: skupna evropska valuta) • instrument za transnacionalno investiranje znotraj EU • podpora za mednarodno sodelovanje • inovacije v MSP • tržno usmerjen tehnološki razvoj
Pomoč EU v obliki posebnih ukrepov	<ul style="list-style-type: none"> • Tretji večletni program za MSP (1997-2000), Večletni program za MSP (2001-2005)

Vir: Integrated Programme for Small and Medium-sized Enterprises (SMEs) and the Craft Sector, 1996, pril. vii.

2.1.5 Prednostni cilji posodobljenega Integriranega programa (1996) za MSP in aktivnosti za njihovo uresničitev

V programu je določeno pet prednostnih ciljev Integriranega programa za MSP, ki predstavljajo ogrodje za vse nadaljnje programe EU v pomoč MSP (Integrated Programme for Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs) and the Craft Sector, 1996, str. 1-23):

1. Poenostaviti in izboljšati upravno in zakonsko poslovno okolje;
2. Izboljšati finančno okolje podjetij;
3. Pomagati MSP pri evropeizaciji in internacionalizaciji, zlasti z boljšimi informacijskimi službami;
4. Okrepiti konkurenčnost MSP in izboljšati njihov dostop do raziskovalnih dejavnosti, inovacij in izobraževanja ter usposabljanja;
5. Spodbujati podjetništvo in podpirati posebne ciljne skupine.

2.2 Večletni programi

Večletni programi za MSP sodijo v okvir Integriranega programa in so bistveni del njegove zgradbe. Dajejo pravno in proračunsko podlago za posebne ukrepe EU v zvezi s politiko za MSP, ki so namenjeni neposredni ali posredni podpori MSP, ne glede na njihov sektor dejavnosti, pravno obliko ali lokacijo znotraj evropskega prostora.

2.2.1 Tretji večletni program (1997-2000)

V obdobju od 1. januarja 1997 do 31. decembra 2000 se je izvajal Tretji večletni program, ki je bil namenjen poenostavitvi upravnega, zakonskega in finančnega poslovnega okolja, internacionalizaciji strategij MSP, krepitevi konkurenčnosti MSP in dvigu obsega raziskav, inovacij, izobraževanja in usposabljanja (Podjetja in EU, 2000, str. 2). Za vodenje programa je bila v imenu Evropske komisije pristojna Direkcija za industrijo ter Direkcija za mala in srednje velika podjetja (DG 23), ki se je preoblikovala v Generalno direkcijo Evropske komisije za podjetništvo, ki je bila vzpostavljena januarja 2000. Glavni cilj preoblikovane Direkcije je, da do leta 2005 doseže tako imenovano podjetniško Evropo s trdnim gospodarstvom, ki bo temeljilo na znanju in inovacijah.

2.2.1.1 Prednostni cilji in aktivnosti Tretjega večletnega programa za njihovo uresničenje

Na podlagi prednostnih ciljev Integriranega programa (1996) za MSP, ki so tudi cilji Tretjega večletnega programa, so bile predlagane različne aktivnosti za njihovo uresničenje. Te aktivnosti so razvidne iz naslednje tabele.

TABELA 4: Prednostni cilji Tretjega večletnega programa (1997-2000) in predlagane aktivnosti za njihovo uresničitev

Prednostni cilji:	Predlagane aktivnosti za uresničitev:
1. Poenostaviti in izboljšati upravno in zakonsko poslovno okolje	<ul style="list-style-type: none"> - zagotoviti upoštevanje interesov MSP pri različnih pobudah EU in njenih politikah - poenostaviti in izboljšati zakonodajo EU - povečati preglednost in razširjenost najboljših postopkov za poenostavitev in izboljšanje upravnega in zakonskega okolja - izboljšati možnosti za mednarodno poslovanje MSP
2. Izboljšati finančno okolje podjetij	<ul style="list-style-type: none"> - izboljšati dostop do finančnih posojil - okrepiti prizadevanja za ublažitev težav zaradi poznih plačil - olajšati razvoj posebnih finančnih instrumentov - spodbuditi razvoj kapitalskih trgov za hitro rastoča MSP
3. Pomagati MSP pri evropeizaciji in internacionalizaciji, zlasti z boljšimi informacijskimi službami	<ul style="list-style-type: none"> - razviti informacijske družbe (Euro-Info Centres Network) - izboljšati seznanjenje z dejavnostmi v okviru politike do MSP - pospeševati sodelovanje z mrežami za iskanje novih partnerjev (BRE³, BC-NET⁴) - pospeševati neposredne stike med podjetniki (programi INTERPRISE, EUROPARTENARIAL, SCAN⁵, IBEX⁶) - pospeševati dostop do novih trgov in internacionalizacijo MSP (program JOP⁷)
4. Okrepiti konkurenčnost MSP in izboljšati njihov dostop do raziskovalnih dejavnosti, inovacij in	<ul style="list-style-type: none"> - spodbujanje podpogodbništva, iskanje partnerjev s koordinacijo aktivnosti različnih mrež (INNOVATION, CRAFT, BC-NET, Euro-Info centri) - inovacije v MSP (pospeševanje novih

³ BRE - preko mreže korespondentov MSP iščejo poslovne partnerje za poslovno, finančno in tehnično sodelovanje.

⁴ BC-NET (Business Cooperation Network) - specializirana mednarodna mreža podjetniških svetovalcev za pomoč malim in srednje velikim podjetjem pri iskanju poslovnih partnerjev doma in v tujini.

⁵ SCAN (Sub-Contracting Assistance Network)

⁶ IBEX (International Buyers' Exhibitions)

⁷ JOP (Joint-Venture Programme) - spodbujanje in pomoč pri oblikovanju skupnih vlaganj podjetij pri ustanavljanju mešanih podjetij iz EU s podjetji iz srednje in vzhodne Evrope.

izobraževanja ter usposabljanja	tehnološko usmerjenih podjetij) - izobraževanje na področju managementa za MSP (pilotni projekti EUROMANAGEMENT)
5. Spodbujati podjetništvo in podpirati posebne ciljne skupine	- Posebne ciljne skupine: ženske (EMPLOYMENT-NOW ⁸ , lokalne zaposlitvene spodbude (LEI) pod okriljem Evropskega socialnega sklada), mladi podjetniki, obrtniki, brezposelni

Vir: Sedmak, 2000, str. 7-8.

Zagotavljanje finančnih sredstev je pomemben člen pri pospeševanju MSP, saj vsak podjetniški projekt potrebuje kapital za uresničitev svojih ciljev, ki ga ločimo na lastniškega in dolžniškega. Lastniški kapital predstavlja trajni vir kapitala v podjetju in ga ponavadi v začetku zbere ustanovitelj podjetja, ki ga dopolni z bančnimi posojili. Vendar pa hitro rastoča in inovativna podjetja potrebujejo veliko več kapitala za svojo rast, kot so ga ponavadi pripravljene ponuditi banke, zato so prisiljene iskati lastniške vire financiranja, ki pa so tvegane, ker vlagatelj ne more računati na vračilo vloženih sredstev (razen v obliki kapitalskega dobička, ki bi ga dosegel s prodajo svojega deleža). Nastopa v formalni in neformalni obliki. Formalno financiranje poteka preko Skladov tveganega kapitala, ki zbirajo sredstva različnih vlagateljev in jih kot lastniške deleže vlagajo v perspektivne podjetniške projekte. Deluje samostojno, vendar se povsod po svetu združujejo v interesna združenja na nacionalni in tudi evropski ravni, na primer EVCA (European Venture Capital Association). Pomembno vlogo tu predstavljajo tudi poslovni angeli, ki zapolnijo vrzel v financiranju rastočih in dobičkonosnih podjetniških projektov. Ta vrzel nastane med najvišjimi možnimi zneski bančnih posojil in zneski, ki že zanimajo sklade tveganega kapitala. Partnerskemu podjetju lahko ponudijo več kot le kapital, podjetju lahko ponudijo tudi koristne poslovne nasvete, pomagajo pri iskanju strank ter navezovanju stikov s poslovnimi partnerji. Na drugi strani pa dolžniški kapital predstavlja kapital, ki ga je potrebno vrniti in to ponavadi oslabi finančni tok podjetja. Tu naj omenim še število spodbud, kot npr. zmanjševanje težav pri poznih plačilih, kreditna zavarovanja, pilotne sheme za nova tehnološko osnovana podjetja, vzajemne garancijske sheme, ki naj bi izboljšale finančno okolje MSP.

Prav tako so pomembni tudi ostali cilji in njihove aktivnosti (glej: Tabela 4), predvsem pa bi poudarila, da se ponavadi izvaja več aktivnosti hkrati, zato je zelo pomembno učinkovito zagotavljanje in dostop do potrebnih informacij za učinkovito izvajanje ter izmenjevanje le-teh.

⁸ EMPLOYMENT-NOW - podpira aktivnosti na področju izobraževanja podjetnic v MSP, oblikovanje lokalnih storitvenih centrov za pomoč začetnikom, sodelovanje in povezovanje lokalnih spodbud za ženske.

2.2.1.2 Koristi Tretjega večletnega programa za MSP

Koristi izvajanja Tretjega. večletnega programa se kažejo v naslednjem:

1. Usmerjen je bil k posebnim ciljem, ki jih ne vključujejo druge politike EU (izboljševanje poslovnega okolja, usmerjanje poslovnih strategij MSP v mednarodno sodelovanje z zagotavljanjem informacij ter podpornih storitev).
2. Testira inventivne metode podpore. Taki ukrepi na primer dopolnijo dejavnosti, ki potekajo v okviru raziskovalnih, inovacijskih in regionalnih politik EU.
3. Imel je horizontalno področje delovanja - veljal je za vsa gospodarska področja in je zajemal populacijo majhnih in srednje velikih podjetij znotraj celotne EU.

2.2.1.3 Udeleženci Tretjega Večletnega programa

Upravičeni za udeležbo pri porabi sredstev iz programa so MSP, sredstva pa lahko dobijo tudi zbornice, združene poklicne organizacije in drugi posredniki podjetniškega sektorja.

Evropska unija podpira tudi države kandidatke pri njihovih političnih in ekonomskih pripravah na bodoč vstop v EU. EU je odprla Tretji večletni program za MSP tudi za države kandidatke. Sodelovanje v Tretjem večletnem programu je bilo omogočeno devetim državam kandidatkam:

- Bolgariji, Češki, Estoniji, Madžarski, Poljski in Slovaški od decembra 1998,
- Romuniji od januarja 1999,
- Sloveniji od oktobra 1999 ter
- Litvi, Latviji in Cipru od leta 2000.

2.2.1.4 Vključitev držav kandidat v Tretji večletni program za MSP

Odprtje programov EU državam kandidatkam igra pomembno vlogo. Omogoča jim seznanjanje s politikami EU in njenimi inštrumenti ter jim zagotavlja osnovo za bližje sodelovanje in izmenjavo izkušenj z EU ter državami članicami.

Poleg tega pa EU podpira tudi ustanavljanje mešanih podjetij in dostop do financ za investiranje aktivnosti MSP v centralnih in vzhodnoevropskih državah (CEEC) (PHARE JOP program in novi PHARE - finančne olajšave za MSP v sodelovanju z Evropsko banko za obnovo in razvoj (EBRD) in Svetom Evropske banke za razvoj). EU je poleg tega ustanovila tudi program za krepitev predstavniških organizacij za podjetja v CEEC in njihovih

zmožnosti v pomoč podjetjem pri prilagajanju pristopnim zahtevam, predvsem v zakonski zgradbi EU.

Sodelovanje držav kandidatk v tem programu vsebuje sodelovanje v operativnih aktivnostih na enak način kot sodelovanje držav članic, kot tudi okrepljen dialog na področju podjetniške politike in razvoja MSP. Države kandidatke prav tako plačujejo letni prispevek za sodelovanje na določenih področjih programa, ki so jih sama izbrala. Ta prispevek se financira delno iz njihovega državnega proračuna, delno pa iz nacionalnih nakazil PHARE.

Operativne aktivnosti, ki izhajajo iz odprtja programa, lahko razdelimo na podporo EURO-INFO centrom (EIC) (obstoječi Euro – Info korespondenčni centri so bili nadgrajeni v EIC, izbrani so bili tudi novi centri za širjenje storitev na regionalni ravni) in sodelovanje na srečanjih EUROPARTENARIAT⁹ (dve srednje veliki srečanja PHARE – Partenariat, osredotočeni na sodelovanje podjetij v srednji in vzhodni Evropi, sta bili organizirani vzporedno z dvema srečanjema Europartenariat na Dunaju (maj 1999) in v Brandenburgu (oktober 1999), pet srečanj Interprise¹⁰ pa je bilo v državah kandidatkah organizirano leta 2000, in sicer na Slovaškem, Češkem, v Bolgariji, Romuniji, ter Estoniji) (Creating an Entrepreneurial Europe, The Activities of the EU for Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs), 2001, str. 121-122).

2.2.1.5 Ovrednotenje Tretjega večletnega programa za MSP

Neodvisno ovrednotenje Tretjega večletnega programa za MSP je pripravilo podjetje Deloitte&Touche in ga predstavilo Komisiji aprila 1999. Poročilo je pokrivalo aktivnosti, ki so se izvajale v obdobju med 1. 1997 in prvim delom 1. 1999. Osredotočeno je bilo na kvaliteto sestave in pristop k aktivnostim, njihov kvantitativni in kvalitativni vpliv in stroškovno) učinkovitost ter na poročanje o doseženih rezultatih. Ovrednotenje je podalo mnogo priporočil z namenom doseči naraščanje zmogljivosti in stroškovne učinkovitosti.

Glavna tema ovrednotenja je bila potreba po dobro osredotočenih aktivnostih in zagotavljanje dodane vrednosti glede na razpoložljive vire.

V podrobnem pregledu se je pokazalo, da je bilo razvoju politike namenjeno premalo sredstev, program je podpiral premalo majhnih pilotskih projektov in aktivnosti, kar je povzročilo le omejeno prispevanje k razvoju politike. Velika stopnja podpore EIC naj bi imela močan kvalitativen kot tudi kvantitativen vpliv, vendar pa bi bilo potrebno racionaliziranje

⁹ Spodbujanje sodelovanja podjetij iz določene regije s podjetji iz drugih držav v obliki srečanj podjetnikov.

¹⁰ Spodbujanje sodelovanja na področju proizvodnih in storitvenih dejavnosti (v obliki srečanj podjetnikov) med malimi in srednje velikimi podjetji v Evropi.

njihovega števila in jih usmerjati v povezovanje z nacionalnimi podpornimi agencijami za MSP. Aktivnosti, ki so se izvajale v pomoč identificiranja dobrih praks, kot so skupna delovanja, poenostavitev upravnega in zakonskega poslovnega okolja, pa so bile ocenjene kot uspešne in naj bi se razvijale tudi v prihodnosti.

Na drugi strani pa je Evropski observatorij za MSP, ki ga je leta 1992 ustanovila Komisija, pripravil letna poročila o delovanju in nadaljnjem razvoju podjetniške politike za konkretne države članice EU. Komisija ga je ustanovila z namenom, da bi ji pomagal pri izdelavi smernic za podjetniško politiko, zlasti z neodvisnim letnim poročilom o stanju in možnostih za MSP v EU. Od Tretjega letnega poročila (1995), v katerem je Observatorij priporočil, da je potrebno ukrepe v prid MSP bolje prilagajati spremembam, s katerimi se soočajo, predvsem globalizacijo trgov, razvoju informacijske družbe in izzivom rasti, konkurenčnosti in zaposlovanja, so v letu 2001 izdali že Šesto letno poročilo. V pristopu do politik za MSP v posameznih državah se je pokazala rahla razlika med Šestim letnim poročilom in prejšnjimi (Četrto in Peto letno poročilo); vzrok ni le večja homogenost socio-ekonomskih pogojev, ampak verjetno tudi v večji dovtetnosti do priporočil in vodilnih smernic Komisije na ravni EU (The European Observatory for SMEs – Sixth Annual Report, 2001, str. 251-252).

2.2.2 Večletni program za MSP (2001-2005)

Razvoj politike, finančnih inštrumentov in informacijsko-podpornih storitev bodo glavne aktivnosti, ki se bodo izvajale pod Večletnim programom za MSP (2001-2005). Večletni program za majhna in srednje velika podjetja (2001-2005) bo gradil na izkušnjah Tretjega večletnega programa za MSP (1997-2000) in na neodvisnem ovrednotenju tega programa, ki sem ga predstavila v prejšnji točki. Komisija je na to ovrednotenje reagirala pozitivno; sprejela je sklepe tega ovrednotenja in poskrbela za upoštevanje le-teh v nadaljevanju Tretjega večletnega programa ter bodočih predlogih in programih. Na drugi strani se je Komisija ob pripravi Večletnega programa za MSP (2001-2005) posvetovala tudi z državami članicami, vključno z vodstvenim odborom za izvajanje Tretjega večletnega programa za MSP ter profesionalnimi organizacijami.

Večletni program se bo izvajal v več kot 30-ih državah (18 držav iz evropskega ekonomskega območja, t.j. 15 držav članic EU, Lichenstein, Norveška in Islandija ter države kandidatke za članstvo v EU) in naj bi izpolnjeval potrebe tako držav članic kot tudi držav kandidatk. Namen tega programa je prispevati k še uspešnejšemu delovanju podjetništva v EU.

2.2.2.1 Cilji Večletnega programa za MSP

Program postavlja poseben poudarek na področja, kjer se podjetniška politika sooča z glavnimi izzivi prihajajočega obdobja. Del programa se osredotoča na tista ključna vprašanja, ki so nova. Seveda obstaja kar nekaj nerešenih vprašanj, ki se nadaljujejo in so potrebna nadaljnje obravnave. Glede na izzive, ki sem jih omenila v prejšnji točki, izkušnjah v Tretjem. večletnem programu in razprave z državami članicami, je Komisija določila pet bistvenih ciljev (Challenges for Enterprise Policy in the Knowledge-driven Economy, 2000, str. 9):

1. pospeševati podjetništvo kot koristno in produktivno dejavnost, ki temelji na usmerjenosti h kupcu in močnejši kulturi storitev;
Večino dela bo skoncentriranega na identificiranje najboljšega postopka, in sicer preko skupnega delovanja, uporabe »benchmarking«¹¹ metodologije in učinkovitega »monitoringa«¹² napredka.
2. poenostaviti in izboljšati upravno in regulativno okolje podjetij, ki stremi k nenehnemu razvoju in v katerem se krepijo raziskave, inovativnost in podjetništvo;
Aktivnosti za pospeševanje boljšega reguliranja na splošno se bodo izvajale v tesnem sodelovanju z državami članicami.
3. izboljšati finančno okolje za podjetja, predvsem za MSP; pridobivanje garancij je še vedno ena izmed večjih ovir za mala in srednje velika podjetja, ko potrebujejo denar;
V skladu s tem ciljem deluje EIB kot samostojna institucija znotraj administrativne strukture EU in skrbi za financiranje razvojnih projektov EU. Bodoča politika na tem področju se bo osredotočila na tvegani kapital (lastniški kapital), mikro-kredite in posojila za mala in srednje velika podjetja. Delovanje te politike bo pod nadzorom EIF (finančna sredstva ponuja v obliki garancij za posojila in v obliki tveganega kapitala), katerega ustanovitelj je EIB poleg EU ter zasebnih in javnih finančnih institucij, izvajala pa se bo po različnih garancijskih shemah, odvisno od posamezne države. Razvila naj bi se tudi mreža Poslovnih angelov, ki predstavlja, kot sem že omenila, inovativno obliko lastniškega financiranja.
4. okrepiti konkurenčnost in povečevati rast MSP v znanje usmerjenem internacionaliziranem gospodarstvu;
Večletni program bo predvsem pospeševal obseg na področju pospeševanja konkurenčnosti in inovativnosti, podpiranja prostega pretoka blaga in storitev, pripravljajanja podjetij na globalizacijo in še posebej na sodelovanje MSP v procesu standardizacije in njene implementacije, zagotavljanja zadostnega obsega strokovnega znanja, prilagojenega potrebam malega gospodarstva, razvijanja uporabe novih

¹¹ Benchmarking predstavlja več kot le klasično analiziranje konkurenčnosti, osredotoča se na vzroke, zakaj je do razlik v uspešnosti in različnih učinkov prišlo ter prispeva k nastanku okolja, v katerem se spremembe lahko izvajajo in ovrednoti njihov učinek.

¹² Monitoring predstavlja nadzor in hkrati spremljanje priporočil za zagotavljanje razvoja v prihodnosti.

informativskih in komunikativskih tehnologij, spodbujanja inovativnih postopkov in pospeševanja integracije trajnega razvoja.

5. zagotoviti lažji dostop do poslovno-podpornih mrež, programov in storitev za podjetja ter izboljšati njihovo medsebojno sodelovanje; To naj bi zagotavljalo učinkovito delovanje EIC-ov in mreže Euro-Info korespondenčnih centrov ter organiziranje srečanj Europartenariat v pomoč gospodarskemu sodelovanju, kot tudi pospeševalo dostop podjetij do programov EU in zagotavljalo boljše sodelovanje posebno s 5. okvirnim programom za raziskave in razvoj¹³.

Vsem ciljem pa je skupno, da se bo najboljši postopek identificiral preko poročil za pretekla obdobja in skupnega delovanja, uporabe metodologije benchmarking in učinkovitega monitoringa napredovanja.

2.2.2.2 Instrumenti Večletnega programa za MSP za doseganje zastavljenih ciljev

Cilji, ki sem jih predstavila v prejšnji točki, se bodo izpolnjevali preko različnih instrumentov delovanja. Med instrumenti so samo tisti, ki so bili pozitivno ovrednoteni v Tretjem večletnem programu za MSP in katerih nadaljnjo izvajanje je skladno z zahtevano politiko omejevanja finančnih intervencij, prisotni v Večletnem programu. Ti instrumenti bodo načeloma imeli osnovo na identificiranju in izmenjevanju najboljših praks, na podlagi izvajanja najboljšega postopka (Best procedure).

Najboljši postopek združuje obstoječe aktivnosti, ki so usmerjene k oblikovanju poslovnega okolja, ki je ugodnejše za podjetja, in ki pospešuje nastanek, rast in razvoj konkurenčnih podjetij. Cilj tega postopka je pospeševanje podjetništva in konkurenčnosti na podlagi identificiranja in izmenjevanja najboljših praks, sprejemanja priporočil in slediti izvajanju teh priporočil. Izvajanje najprimernejšega postopka poteka v naslednjem vrstnem redu: identificiranje, definiranje, izvajanje, sprejem, monitoring. Vendar pa se s tem proces ne zaključi. Uspehi in neuspehi, prednosti in slabosti se uporabijo pri nadaljnjem izvajanju novih projektov politike. Tako ponuja najboljši postopek ogrodje za nenehno izboljševanje poslovnega okolja. V spodnji tabeli je prikazana podrobnejša vsebina najboljšega postopka.

¹³ Program, ki omogoča mednarodne industrijske raziskave, katere financiranje zagotavlja EU.

Tabela 5: Vsebina najboljšega postopka

1	Identificiranje novih področij politike					
	Identificiranje področij, kjer je potrebna boljša predstavitev, na podlagi uporabe poročila o konkurenčnosti in preteklih rezultatov					
2	Definiranje in sprejem projektov					
	Posvetovanje s podjetji in državami članicami, ki vodi do podrobnih pooblastil za skupine, ki bodo izpeljale analize, s pomočjo benchmarkinga, skupnih aktivnosti in drugih primernih načinov.					
3	Izvedba projektov					
	Projekt 1	Projekt 2	Projekt n
4	Sprejem sklepov in priporočil					
	Sklepi in priporočila posamezne projektne skupine naj bi se sprejemali in poročali na primeren način. Ta naj bi vsebovala priporočila Komisije ali poročila Svetu, za katerega naj bi se pripravljala tudi letna poročila.					
5	Nadzorovanje izvajanja (monitoring)					
	Bilateralna srečanja z državami članicami v okviru Akcijskega plana za pospeševanje podjetništva in konkurenčnosti zagotavljajo pomoč pri uresničevanju zastavljenih ciljev. Pomembni uspehi oz. neuspehi lahko vodijo do novih področij politike v kasnejših krogih izvajanja teh postopkov.					

Vir: Proposal for a Council Decision on a Multiannual Programme for Enterprises and Entrepreneurship, 2000, str. 13.

Skupne aktivnosti predstavljajo praktičen, fleksibilen in učinkovit način za sodelovanje Komisije in držav članic, v smislu povečevanja konkurenčnosti preko izmenjevanja najboljših praks. Benchmarking in skupne aktivnosti sta medsebojno povezani metodi, ki predstavljata pomembno oporo aktivnostim Komisije pri podjetniški politiki. Komisija se bo tako osredotočala na (Challenges for Enterprise Policy in the Knowledge-driven Economy, 2000, str. 19-21):

1. razvoj podporne politike preko identificiranja, izmenjave in izvajanja dobrih praks;
Izmenjava dobre prakse je postala osrednje področje sodelovanja EU v podjetniški politiki. Ponuja način, na katerega lahko EU poveča pomen dejavnosti s strani držav članic, ne da bi povečala podporo. Razvoj metod, kot npr. benchmarking, in programov aktivnosti, kot npr. skupno delovanje z državami članicami, seminarji, ugotovitve sorodnih skupin, konference, so bili dobro sprejeti. Komisija namerava med drugim tudi reorganizirati in integirati svoje aktivnosti na področju dobre prakse za MSP v najprimernejši postopek. Na podlagi le-tega bo določila skupno zgradbo, znotraj katere bo nadzirala rastoče število projektov, ki uporabljajo različne metodologije.
2. zagotavljanje popolnega upoštevanja potreb MSP;
Pomembno vlogo je pripisati zagotavljanju, da je potrebam MSP pripisana določena pozornost, kar se tiče ureditve in drugih vidikov poslovnega okolja. Pojavlja se potreba po razvijanju boljših virov financiranja MSP, prikazu razpok na trgu in osredotočanju na vzroke, ki so pripeljali do poloma trga, z namenom soočiti se z določenimi potrebami MSP.
3. razvoj statističnega in tehničnega razumevanja poslovnih potreb, posebno potreb MSP, v pomoč politiki;
Kar se tiče evropskega statističnega sistema, bo Komisija priskrbelo statistične raziskave in analize, da bi zagotovila jasno sliko poslovnega okolja in problemov, s katerimi se podjetje sooča.
4. razporejanje in širjenje študij ter informacij v pomoč MSP;
Poročila, študije, analize in priporočila naj bi bile dostopne čim širšemu krogu potencialnih uporabnikov.
5. zagotavljanje informacijske podpore MSP; Informacije in podporne storitve za podjetja imajo vedno bolj pomembno vlogo za podjetja, ki želijo delovati na področju notranjega trga in tudi zunaj njega. Obstoječa ureditev EIC-ov se bo še razvijala in izboljševala. Večletni program za MSP in podjetništvo se bo izvajal z namenom, da bi zagotovil dodatno korist, ki ni dosegljiva v okviru storitev, ki jih ponuja privatni sektor ali države članice. Okrepile se bodo komplementarne povezave z drugimi orodji Komisije, držav članic in privatnega sektorja.

2.2.2.3 Povečevanje internacionalizacije

Internationalizacija je proces, v katerega so vključena skoraj vsa podjetja po svetu. Razlikuje se od podjetja do podjetja, po oblikah pa tudi od države do države. MSP so v tem procesu vedno bolj pomembna, saj se njihov delež izvoza, ki je osnovna oblika internacionalizacije, na tuje trge stalno povečuje. Tako se spreminja tudi prevladujoče prepričanje, da lahko

mednarodne aktivnosti uspešno izvajajo le velika podjetja. MSP so veliko bolj prilagodljiva in se zato lahko hitreje odzovejo na nenadne spremembe v mednarodnem okolju.

Internacionalizacijo MSP spremljajo specifični ukrepi za zagotavljanje storitev na področju informiranja in pomoč na področju tržnega raziskovanja, v obliki subvencij in podpornih storitev za spodbujanje MSP, kot tudi iskanja zunanjih partnerjev in investicij.

Za povečevanje internacionalizacije je bistvenega pomena zagotavljanje čim bolj izčrpnih informacij malim in srednje velikim podjetjem kot najverjetnejšim kandidatom za internacionalizacijo. Ne gre pa pozabiti tudi na pomoč na področju zagotavljanja finančnih sredstev (subvencije, olajšave), tržnega raziskovanja in iskanja zunanjih partnerjev. Uspešnost pri povečevanju internacionalizacije pa lahko pričakujemo le ob zagotavljanju sodelovanja in povezanem ter usklajenem delovanju vseh udeležencev v teh procesih.

2.2.2.4 Specifikacija aktivnosti

Potrebe podjetij in podjetništva se neprestano spreminjajo. Kljub temu bodo predlagani cilji ostali veljavni v času trajanja Večletnega programa, o specifičnih aktivnostih v povezavi s temi cilji pa bodo potrebne periodične odločitve. Tudi za te pa veljajo enaka merila, ki jih je sprejela Komisija za prej omenjene cilje, vendar šele po sprejetju mnenja upravnega odbora tega programa.

2.2.2.5 Ovrednotenje in poročanje o Večletnem programu (2001-2005)

Evropska komisija bo ovrednotila izvajanje Večletnega programa in ga predložila v presojo Evropskemu parlamentu, Svetu, ekonomski in socialni komisiji ter regionalni komisiji vsaki dve leti, in sicer poročilo ocene o napredku in koristi podjetniške politike v okviru politik EU in programov v celoti. Poleg tega pa mora do decembra 2004 predložiti tudi zunanje poročilo ovrednotenja Večletnega programa. Ta poročila naj bi pokazala, ali so bili cilji programa res doseženi.

Aktivnosti, ki se izvajajo, morajo biti stroškovno učinkovite in imeti čisto dodano vrednost na evropski ravni. Osnovani bodo učinkoviti kazalci z namenom, da se bodo izvajala objektivna vrednotenja programa v času trajanja programa. Prvo poročilo Komisije za Večletni program za MSP naj bi bilo narejeno do konca junija l. 2003 (Challenges for Enterprise Policy in the Knowledge-driven Economy, 2000, str. 12).

3 UKREPI NA PODROČJU POLITIKE EU DO RAZVOJA MSP

3.1 Splošna ocena po posameznih področjih

Ekonomska struktura in velikost držav je zelo raznolika, zato so tudi teoretični principi in institucionalni okvirji izvajanja podporne politike za MSP različni. Nekatere države dajejo prednost splošnemu ustvarjanju ugodnih pogojev za zaposlovanje pred aktivno selektivno podporno politiko za MSP (Islandija, Liechtenstein, Švica, do neke mere Velika Britanija). Ostale države izvajajo konkretne ukrepe na področju MSP, vendar pa je kljub temu ocena njihove uspešnosti zelo redka in tudi ne preveč zanesljiva, ker je vedno možno odkriti nove faktorje, ki niso bili upoštevani. Zaradi tega ni primerno vrednotiti ukrepov, temveč jih upoštevati kot niz možnosti, ki se ponujajo in so bile različno uspešne v posameznih državah v preteklosti.

Pregled delovanja politike za MSP je osnovan na podlagi analiz dejanskih in načrtovanih ukrepov v okviru petih področij delovanja Tretjega večletnega programa za MSP v EU (1997-2000):

- poslovno okolje,
- finančno okolje,
- inovacije ter raziskave in razvoj (R&D),
- internacionalizacija, informiranje,
- zaposlovanje in izobraževanje.

3.1.1 Poslovno okolje

Poenostavljanje in izboljševanje poslovnega okolja temelji predvsem na poenostavljanju administrativnih postopkov, kot so: registracija, zbiranje dovoljenj (Italija, Nizozemska, Portugalska, Finska) in združevanje uradov v »ONE-STOP SHOP« ali koncentriranje aktivnosti na enem mestu (Belgija, Danska, Finska, Portugalska, Velika Britanija). S strani nekaterih vlad potekajo prilagajanja ali ukinjanje predpisov, za katere menijo, da v obstoječi obliki niso več primerni. Kot primer naj omenim belgijsko vlado, ki je začela z modernizacijo zakona, ki naj bi vključeval postavitev standardov, regrupiranje sorodnih poklicev, vzpodbujanje uporabe pozitivnih izkušenj in novo obliko neke vrste vajeništva, ki vodi do licence za določeno dejavnost.

V nekaterih državah so opravili krčenje obsega predpisov, ki jih morajo MSP upoštevati (Avstrija, Italija, Velika Britanija).

Prišlo je tudi do krčenja zahtev na področju poročanja v statistične namene (Francija, Avstrija). Če vzamem za primer Avstrijo, je od januarja 1998 v veljavi uredba (Bundesstatistikgesetz), ki določa, da podjetjem z manj kot desetimi zaposlenimi ni potrebno izdelovati mesečnih statističnih poročil, zmanjšane pa so tudi zahteve za podjetja z največ 19 zaposlenimi. V Italiji in na Irskem se takšne prilagoditve dogajajo na računovodskem področju.

V večini držav je izboljšanje poslovnega okolja vključevalo tudi reformo in prilagoditve na področju davčnega sistema. Znižanje davčne stopnje za MSP na eni strani (Irska, Luksemburg, Španija), ter ukrepi poenostavljanja prijave davčnih obveznosti z uporabo elektronskega napovedovanja (Finska, Francija, Danska, Švedska), zmanjšanje obsega števila formularjev (Francija, Španija) ter poenostavitev postopka zbiranja davka na dodano vrednost (Švica) na drugi strani.

3.1.2 Finančno okolje

Ena največjih težav, s katerimi se srečujejo MSP, je dostop do kapitala. Večina majhnih podjetij se financira s strani družine, prijateljev, osebnih prihrankov ali bank. Omejevanje kreditov je posledica nezadostnih informacij bank o potencialnih posojilojemalcih. Banke omejujejo kredite, še posebej stroge so te omejitve do novih, malih ali inovativnih podjetjih, saj je možnost njihovega neuspeha veliko višja kot pri večjih, stabilnih podjetjih. Izpostavljenost tveganju zmanjšujejo tudi z zahtevami po poroštvu, vendar pa je zagotovitev poroštva MSP tudi negotova. Zmanjševanje vrzeli dolžniškega financiranja in povečanje financiranja za MSP in mlada podjetja se nahajajo na prioritetni listi aktivnosti v državah EU. Kot pomoč MSP mnoge vlade izvajajo programe jamstev za najem posojil (Velika Britanija: Loan Guarantee Scheme (LGS) daje bankam jamstvo za 70% glavnice posojila (na manj ugodnejših področjih do 85% glavnice posojila); Francija: SOFARIS (finančna institucija) jamči večinoma za 50% posojila. V primeru, da se iz posojila financira nastanek podjetja, je jamstveni delež 70%, v primeru uporabe posojila za projekte R&D pa znaša jamstveni delež 60%). Opisani programi so dobro uveljavljeni, vendar je število posojil skromno v primerjavi z bančnimi posojili MSP. V zadnjem času pa se pojavlja konkurenca bankam, in sicer s strani finančnih in leasing podjetij.

Lastniško financiranje je prav tako pomemben vir sredstev in je na razpolago preko javnih in zasebnih trgov lastniškega kapitala. Javni trgi so v obliki borz vrednostnih papirjev, zasebni kapitalski trgi pa se pojavljajo v obliki trgovanja z delnicami, ki ne kotirajo na borzi. Pomembni so tudi tako imenovani poslovni angeli, prav tako pa ima v razvoju tveganega kapitala pomembno vlogo tudi pojav institucionalnih investitorjev kot primarni vir sredstev (pokojninski skladi, zavarovalnice, banke).

Večina nastajajočih podjetij pridobi sredstva preko neformalnih virov. Ta sredstva so predvsem prihranki podjetnikov, njihovih družin ali prijateljev. Nekatere vlade skušajo spodbuditi takšno financiranje preko sheme oprostitev davka, povečanja zaupanja med ljudmi v skupnosti, kar znižuje transakcijske stroške alokacije kapitala in posledično omogoča pridobitev neformalnih virov za več podjetniških projektov (Nizozemska). Bolj direkten pristop na tem področju ima Nemčija, kjer poteka financiranje novih podjetij v okviru programov lastne kapitalske pomoči (Eigenkapitalhilfe-Programme). Sredstva so tu alocirana preko komercialnih bank, vendar pa le-te niso naklonjene tveganju, kar se odraža v selekcioniranju izbora projektov.

3.1.3 Inovacije, raziskave in razvoj (R&D)

Novi scenarij konkurenčnosti, ki izhaja iz globalizacije, je sprožil aktivnosti v podporo raziskavam in razvoju ter širjenje inovativnosti med MSP, vendar pa se pogosto programi na tem področju ne nanašajo specifično na mala podjetja. Instrumenti za pospeševanje inovacij, R&D in ustvarjanje inovativnih podjetij so v obliki finančnih spodbud in inkubatorjev, neposrednih spodbud v obliki subvencij in posrednih v obliki programov za sodelovanje in prenos tehnologij ter pridobivanje inovativnih tehnologij. Pogosto se uporablja subvencioniranje plač za osebje, vključeno v raziskave in razvoj in tudi davčne olajšave. Tako so npr. na Nizozemskem začeli prakticirati takšne ukrepe na področju razvoja računalniške programske opreme že leta 1997. Hkrati nadaljujejo na Nizozemskem s programom, preko katerega lahko podjetja pridobijo finančno pomoč za zaposlovanje diplomantov visokega strokovnega izobraževanja ali ustrezne univerzitetne smeri. Subvencioniranje plač je na voljo tudi v Franciji, kar naj bi spodbudilo MSP k zaposlovanju visoko izobraženih kadrov (z doktorskim nazivom) in še povečalo splošno inovativnost. Podobni projekti na področju subvencioniranja plač diplomantov se odvijajo tudi na Norveškem.

Izboljšanje konkurenčnosti MSP na inovativnem področju je možno tudi s pomočjo sodelovanja z raziskovalnimi centri in univerzami. Takšno sodelovanje spodbuja širjenje novih tehnologij. Avstrija podpira izboljšave na področju tehnološke infrastrukture, poseben poudarek namenja programu »Technologieoffensive«, ki spodbuja razvoj in nove tehnologije. Ta program vsebuje ustanavljanje neke vrste konkurenčnih centrov, kjer naj bi se med drugim krepilo sodelovanje med raziskovalnimi institucijami ter gospodarstvo nasploh. Ena izmed aktivnosti, ki se pogosto pojavlja v državah, je tudi ustanavljanje inovacijskih centrov, katerih naloga je nuditi inovativnim podjetnikom specializirano izobraževanje in dostop do razvojno-raziskovalnega kapitala. Tako je bilo na Danskem ustanovljenih kar nekaj regionalnih inovacijskih centrov. Podobnih ukrepov so se lotili tudi na Finskem, Portugalskem, Švedskem, v Luksemburgu in Švici.

Zelo pomembno vlogo pa ima tudi spodbujanje nastajanja mrež in sodelovanja, predvsem med raziskovalnimi centri in MSP.

3.1.4 Internacionalizacija in informiranje

Internacionalizacijo MSP spremljajo specifični ukrepi za zagotavljanje storitev na področju informiranja in pomoč na področju tržnega raziskovanja kot tudi v obliki subvencij in podpornih storitev (najpogosteje jih zagotavljajo specializirane agencije) za spodbujanje MSP.

Države so uvedle ukrepe, kot so garancije, kratkoročna posojila ali tuja trgovinska predstavništva za pospeševanje internacionalizacije gospodarstva. Večinoma so te aktivnosti usmerjene k izvozu.

Avstrija je že leta 1997 uvedla ukrep »Exportoffensive«, ki stremi k spodbujanju izvoza. Osnovan je z namenom izboljšati finančne in zakonske pogoje za podjetja in je usmerjen proti trem ciljnim skupinam: izvoznim podjetjem, kooperacijam in podjetjem, ki kažejo izvozni potencial.

V Franciji so izvoznim podjetjem na voljo posojila in izvozna zavarovanja, z namenom znižati začetni finančni rizik izvoznih podjetij. Politika Finske na področju internacionalizacije je na področju izboljševanja konkurenčnosti MSP. S pomočjo javnega sektorja so zagotovljene subvencije, razvili so službe za MSP v pomoč strategijam internacionalizacije skupaj z nekaterimi finančnimi instrumenti. Irska na tem področju zagotavlja finančne in druge oblike pomoči za izvoz, sodelovanje, mreženje in storitve na področju informacij. V letu 1997 so pričeli z izvajanjem programa (New Exporter Programme), ki je vseboval različne seminarje in informacijske storitve za pomoč pri izvozu MSP.

Dostop do poslovnih informacij postaja vedno bolj pomemben za MSP. Pomembne so tako informacije o dogajanju doma, kot tudi tiste iz tujine. Vendar pa sam dostop do informacij ni dovolj, pomembna je tudi ustrezna obdelava informacij in širjenje le-teh znotraj podjetij. Ukrepi se nanašajo predvsem na fizično centraliziranje virov, na lokalnem nivoju, kot tudi preko interneta.

Pri fizični centralizaciji gre za združevanje služb, ki zagotavljajo kakršnekoli vire informacij. To združevanje je pripeljalo do ustanavljanja »One Stop Shop-ov«, ki naj bi zagotavljali MSP vse informacije na enem mestu, prav tako pa tudi pomagali podjetjem v ustanovitveni fazi pri administrativnih zahtevah. Do takšnih združevanj je prišlo na Finskem, v Belgiji, Franciji, Luksemburgu, Švici, Italiji, Španiji, Grčiji, na Irskem pa so sistem še posodobili (združili so

tri agencije v »Enterprise Ireland«, ki zagotavlja podjetjem pomoč pri investiranju, zaposlovanju, R&D, razvoju MSP, marketingu in izobraževanju). Pogosti ukrep v državah je bil tudi izdelava internet strani, kjer so podjetnikom dostopne vse koristne informacije, kot so objave podpornih ukrepov vlad, razpisi za sodelovanje v določenih programih, reševanje nastalih težav preko raziskovalnih storitev in debatnih forumov za podjetnike (Nemčija, Danska, Velika Britanija, Finska, Švedska).

3.1.5 Zaposlovanje in izobraževanje

Kot sem že večkrat omenila, predstavlja poleg financiranja MSP nezaposlenost prevladujoč problem večine evropskih držav. Največji vir zaposlovanja so prav MSP. Zato so države uvedle dodatne ukrepe za spodbujanje ustvarjanja novih delovnih mest prav s strani MSP. Tako podpirajo samozaposlovanje, spodbujajo spoznavanje podjetništva in podjetniške kulture že v osnovnih šolah (tečaji in krožki) ter spodbujanje zaposlovanja posebnih ciljnih skupin (mladi, ženske, brezposelni). V Belgiji na primer dodeljujejo nižje obveznosti prispevkov za socialno varnost za tri novo zaposlene (ki so bili pred tem brezposelni). Ponujajo tudi davčne ugodnosti za zaposlovanje nekvalificiranih delavcev v MSP z manj kot 11 zaposlenimi (od l. 1998) in subvencije za vsako novo ustvarjeno delovno mesto. Francija načrtno spodbuja zaposlitve v točno določenih panogah (tekstilna, usnjarska industrija) z davčnimi olajšavami ter znižanimi socialnimi prispevki. V Italiji spodbujajo alternativne oblike dela, kot je zaposlitev s skrajšanim delovnim časom. Na Portugalskem so pripravili nacionalni in regionalni plan za zaposlovanje, poklicno izobraževanje in ustvarjanje novih delovnih mest. Ciljna področja so predvsem pomagati mladim pri zaposlovanju, zmanjševati dolgoročno brezposelnost in uporaba neprestanega poklicnega izobraževanja za bojevanje proti nezaposlenosti. Podjetje z manj kot 50 zaposlenimi je upravičeno do 12 - kratnega zneska minimalne plače za novo zaposlenega diplomanta. Po l. 1999 je na Švedskem več podpore pri odpravljanju dolgoročne brezposelnosti. Delodajalec, ki zaposli ljudi, ki so bili v registru brezposelnih več kot tri leta, prejme javno subvencijo. Vsakdo, ki ustanovi lastno podjetje, je 6 mesecev oproščen plačevanja davkov, vendar pod pogojem, da novo ustanovljeno podjetje ni konkurenca trenutnemu delodajalcu.

3.2 Ukrepi na področju podjetniške politike v konkretnih izbranih državah

3.2.1 Italija

MSP so v mednarodnem poslovanju dolgo časa igrala pomembno vlogo. V 70-ih in 80-ih letih pa so se njihove konkurenčne prednosti spremenile. Prednosti zaradi nižjih stroškov so prešle v bolj kompleksne oblike prednosti. Te temeljijo na kvaliteti, inovativnosti, diferenciaciji in upoštevanju potreb kupcev. Industrijska politika v Italiji je MSP bolj ali manj

zanemarjala, zaradi česar je imela Italija kar nekaj težav z EU. Leta 1990 je Italija sprejela protimonopolno zakonodajo. Njena glavna naloga je podpreti spreminjajoče se navade MSP ter njihovo naraščajočo vlogo v mednarodnem poslovanju. Da bi preživela, se je veliko MSP odločilo za višjo stopnjo internacionalizacije.

Glavni mednarodni pritiski na italijanska MSP so: integracija evropskega trga, devalvacija lire, padec mednarodne konkurenčnosti v nekaterih sektorjih (naraščajoči stroški dela, spremembe v distribucijskih kanalih, liberalizacija kapitalskih trgov).

Na področju poenostavitve zakonskega sistema in zmanjšanja administrativnih stroškov podjetij so se izvajali različni ukrepi, ki so imeli naslednje skupne cilje:

- zmanjšati število ministrstev in strukturalne stroške centralnih upravnih uradov;
- decentralizacija iz državne na regionalno raven za naloge kot je management različnih spodbudnih ukrepov;
- ustanovitev »One-stop Shops« po celi Italiji v pomoč podjetjem pri administrativnih postopkih za ustanovitev podjetja;
- zmanjšati čas, ki je potreben za pridobitev dovoljenj.

V preteklih letih so bile na finančnem področju pripravljene finančne subvencije in avtomatične spodbude v podporo poslovnih vlaganj in kapitalizacije z višjo mero pomoči za MSP. Prav tako so dostopne spodbude za nove projekte in investicije v obstoječe obrate na pasivnih območjih, vendar pa je za to potrebna odobritev banke. Na fiskalni strani so uvedli dodatne davčne olajšave za reinvestiranje dobička v letih 1999 in 2000.

Na področju zaposlovanja so vidni predvsem ukrepi spodbujanja ustvarjanja novih podjetij s strani mladih in žensk. Pomoč jim nudijo v obliki kapitalskih subvencij, tehnične pomoči pri izvajanju ideje o podjetju, operativnih subvencij za prva leta poslovanja in informacij za mlade, ki želijo ustanoviti svoje podjetje (The European Observatory for SMEs, 2001, str. 267-270).

3.2.2 Danska

Majhnost domačega trga in njegova odprtost sta za MSP vedno pomenila močno mednarodno konkurenčnost. Naraščajoča mednarodna konkurenca sili podjetja v večjo specializacijo in racionalizacijo.

Področja politike za MSP, ki vplivajo na danska podjetja, lahko razčlenimo na:

- ustanavljanje novih oblik poslovanja, ki so bistvenega pomena za nadaljni razvoj danske industrije;

- upoštevanje velikih potreb MSP po neodvisnosti in bolj pasivnem pristopu k internacionalizaciji;
- predstavljanje potencialov MSP.

Da bi ustvarili optimalne pogoje za gospodarsko širjenje in pospeševanje rasti MSP, so bile v zadnjem času narejene ostre poteze. Spodbude vključujejo skupne značilnosti, kot so izboljševanje poslovnega okolja in poenostavitev administrativnega okolja, kot tudi bolj specifična merila, ki stremijo k povečevanju know-how-a (sposobnost, znanje, izkušnost) in produktivnosti, kot so R&R (raziskave in razvoj), inovacije in finance ter sodelovanje gospodarskih, raziskovalnih in razvojnih institucij.

Napori za izboljšanje poslovnega okolja MSP so bili skoncentrirani na zmanjševanje administrativnih stroškov. Vlada je tako pripravila letno poročilo, kjer je izpostavila načine zmanjševanja stroškov.

V 90-ih letih so se finančna merila spremenila iz direktnih denarnih pomoči in posojil podjetjem v spodbujanje inovativnosti preko selektivnega tveganega kapitala, v smislu izboljšanja delovanja MSP.

Država jamči za razvojna podjetja, ki investirajo v razvojno orientirana, inovativna MSP ter jim tudi svetujejo.

Nujno potrebna za uspeh danskih MSP sta tudi želja po rasti in usmerjenost posloводства k internacionalizaciji. Glavna ovira za internacionalizacijo MSP na Danskem je v podjetjih samih. Veliko jih obravnava tuje trge preveč kratkoročno in nesistematično. Sama podjetja pa vidijo največje težave v trgovinskih ovirah, v nezanimanju tujih vlad in kupcev, pomanjkanju informacij o tujih trgih ter pomanjkanju financiranja.

Na področju inovacij sta razvoj in širjenje znanja ter spretnosti osnovna elementa podjetniške politike Danske, čeprav nista osnovana posebej za MSP. Najpomembnejši element na tem področju je mreža institutov za tehnološke storitve (GTS network). GTS mreža sestoji iz 14 priporočenih institutov za tehnološke storitve in oskrbuje danska podjetja z najnovejšimi znanji in tehnološkimi novicami. Instituti znotraj te mreže igrajo pomembno vlogo v inovativni politiki pri pretoku znanja med raziskovalnimi instituti in podjetji.

Programi za pomoč MSP so namenjeni tudi zagotavljanju bolj fleksibilnega poslovnega sistema. Predvsem je bila pomoč namenjena posvetovanju in storitvam za izboljšanje kakovosti, strokovnega znanja, managerskih sposobnosti in organizacije v MSP.

Na področju podjetništva je bilo v letu 1998 ustanovljenih šest novih inkubatorjev (regionalni inovacijski centri), ki naj bi zagotavljali pogoje za naraščanje števila podjetij v

visokotehnološki in visokoproduktivni industriji. Inovativni inkubatorji predstavljajo vez med razvojno-raziskovalnimi institucijami, inovativnimi podjetniki in finančnimi institucijami. Njihova naloga je nuditi inovativnim podjetnikom specializirano izobraževanje in dostop do raziskav in razvoja (R&D) ter kapitala in spodbujati inovativne projekte. Poleg tega je vlada osnovala program za pospeševanje podjetništva in v podporo nastajanja podjetniške kulture v šolah na vseh stopnjah in znotraj širokega spektra izobraževalnih institucij (The European Observatory for SMEs, 2001, str. 256-257).

3.2.3 Finska

Finska ima majhno ter odprto ekonomijo, njena podjetja se imajo že od nekdaj za del velikega trga. Globalizacija je večini MSP prinesla pozitivne učinke: višjo rast in dobičkonosnost, boljšo izkoriščenost kapacitet, izboljšan razvoj proizvodov in večje možnosti za preživetje.

Finska vlada je predstavila svojo nacionalno politiko do razvoja MSP leta 1999. Glavni cilji se navezujejo na cilje Politike EU do razvoja MSP in so naslednji:

- okrepiti rast in konkurenčnost MSP;
- povečati proizvodne aktivnosti;
- izboljšati poslovno okolje MSP.

Leta 1997 so se združila Ministrstvo za trgovino in industrijo, Ministrstvo za delo in Ministrstvo za kmetijstvo, kar je spodbudilo decentralizacijo politike do MSP na regionalni ravni. Tako je prišlo do ustanovitve 15 zaposlitvenih in ekonomsko-razvojnih centrov, ki delujejo kot »One-stop Shop« in zagotavljajo storitve kot so izobraževanje, svetovanje in nudijo lažji dostop do javnega financiranja.

Glavni faktorji internacionalizacije finskih MSP, ki je pomembna za zagotavljanje konkurenčnosti MSP, so:

- specifični faktorji podjetja (poseben know-how, presežne kapacitete, prednosti začetnikov);
- faktorji v domači državi (omejena velikost trga, geografska lega Finske);
- faktorji trga ciljne države (prost dostop, večji tržni potencial in rast)

Opaziti je, da se tehnološko orientirana finska MSP največkrat specializirajo v proizvode, za katere obstaja tržna niša in ideje, ki so premajhne in preveč specifične za multinacionalna podjetja in hkrati prezahtevna za podjetja vzhodne Evrope in razvitih držav. Osnovna oblika internacionalizacije finskih MSP je ali izvoz ali uvoz, sledi patentiranje, licenciranje in nato prodajne enote v tujini. Zadnja faza predstavlja proizvodni obrat.

Na področju financiranja sta pomembna dva sklada: Investiranje v finsko industrijo in Sitra (finski nacionalni sklad za R&D). Prvi predstavlja sklad skladov, ki posreduje vire regionalnim skladom tveganega kapitala, druga pa financira začetnike in oglaševanje tehnoloških inovacij (The European Observatory for SMEs, 2001, str. 258-259).

3.2.4 Grčija

Njene značilnosti so: visoka koncentracija najpomembnejših industrijskih sektorjev na področju Aten in Tesalonikija in pomanjkanje specializacije ter informacijskih tehnologij.

Zbornica za MSP aktivno spodbuja MSP in njihove proizvode v tujini. Ti organi nameravajo razvijati poslovne priložnosti grških malih in srednje velikih podjetij na vzhodnih trgih in na Balkanu na podlagi organiziranja seminarjev, bilateralnih srečanj, tržnih raziskav.

Razvijanje mrež med podjetji naj bi rešilo probleme le-teh na področju managementa, produkcije, marketinga, logistike ter pridobivanja in razvoja tehnoloških inovacij. Odobrenih je bilo 28 takšnih mrež.

Zakonodaja, ki so jo sprejeli leta 1998, je določila fleksibilnost na področju delovnega časa in honorarnega dela, delno tudi na področju MSP. Zagotovljene so bile subvencije za zaposlovanje ljudi na področju visoke nezaposelnosti.

Regionalni podjetniški program vodi Ministrstvo za razvoj in je usmerjen v moderniziranje organizacije lokalnih enot. Podjetja lahko pridobijo subvencije za dve vrsti investicijskih projektov, in sicer za pridobivanje strojev za modernizacijo produkcijskih procesov in izboljševanje varnosti na delovnem mestu. Glavni predstavniki javnega sektorja, ki zagotavljajo podporo MSP, so regionalne uprave, lokalne vladne organizacije, razvojna podjetja, Industrijska in Trgovinska zbornica, poslovni inovacijski centri, združenje izvoznikov. Privatni sektor je precej razdrobljen in stopnja zagotavljanja informacij in pomoči še ne ustreza potrebam MSP ali pa so storitve predrage.

Vendar pa MSP še vedno iščejo pomoč preko osebnih priporočil in direktnih kontaktov na lokalni ravni. Javni sektor še vedno služi za zbiranje in posredovanje informacij o regionalnih, državnih in evropskih programih pomoči. Svetovalci delujejo brez jasno zastavljenih ciljev in smeri delovanj, kar pomeni manjšo transparentnost. Zagotavljajo kvalitetne storitve s konkretnimi rezultati, vendar pa ne podajo, kakšni naj bi ti rezultati bili ali na kakšen način naj bi jih vrednotili (The European Observatory for SMEs, 2001, str. 264-265).

3.2.5 Slovenija

Malo gospodarstvo v Sloveniji je v zadnjih letih doseglo prepričljive rezultate, tako po številu enot malega gospodarstva kot glede na prihodek in število zaposlenih. Po evropski klasifikaciji (v segment podjetništva uvršča mala in srednja podjetja) predstavljajo MSP kar 99,7% delež vseh zaposlenih in ustvarjajo 44% celotnega prihodka podjetniškega sektorja. Glede na pomembnost vloge, ki jo ima segment MSP v razvoju malega gospodarstva v državi, je v proračunu Republike Slovenije še vedno zapostavljen, preko ministrstva je bilo leta 2000 za različne spodbude malim podjetjem namenjenih le 0,16% sredstev. V državah EU za te namene usmerijo iz proračuna približno 1-2% sredstev (Tomanič Vidovič, 2000a, str. 4).

Kljub vedno večjemu pomenu sektorja malega gospodarstva, na tem področju še vedno zaostajamo. Glavni zaostanki so naslednji (Tomanič Vidovič, 2000a, str. 4):

- delež zaposlenih v MSP (po opredelitvi MSP iz točke 1.1) še vedno zaostaja za deležem v EU (Slovenija - 47,6%, EU - 65,7%);
- dodana vrednost na zaposlenega v Sloveniji je znašala l.1999 15.900 EUR, medtem ko je bila v EU 40.000 EUR;
- v l.1999 vstopa novih podjetij skoraj ni bilo;
- pomanjkanje hitro rastočih podjetij (t.i.gazele);
- majhno število visokotehnoloških podjetij z visoko dodano vrednostjo;
- slaba orientiranost MSP na svetovni trg;
- dragi in slabi poslovni in proizvodni prostori, ki bi omogočali širitev podjetij;
- težji dostop do kreditov;
- geografsko koncentriranje podjetniške aktivnosti na razvitejših območjih;
- premalo povezovanja med MSP;
- premalo organiziranega tveganega kapitala za financiranje večjih projektov.

Konec leta 1988 je Zakon o podjetjih omogočil zasebno lastnino v podjetjih in uveljavljati so se začele običajne pravnoorganizacijske oblike gospodarskih družb. Po hitri rasti števila novih malih podjetij v razdobju 1990-1994 se je v letu 1994 ta rast upočasnila, saj so bili problemi, s katerimi se srečujejo mala podjetja, bolj in bolj očitni. Zakonski okviri so bili dokončno podani z Zakonom o gospodarskih družbah (1993) in Zakonom o obrti (1994), ki sta v približno dveh letih uveljavila sedanjo pravnoorganizacijsko strukturo malega gospodarstva. S tema zakonoma se je sprožil obsežen proces organizacijskega prilagajanja, ki je malim enotam povzročil kar precej administrativnih težav.

Slovenija se je maja 1999 vključila v Tretji večletni program EU za MSP. Poleg tega se Slovenija vključuje tudi v JEV program (Joint European Ventures), ki promovira vlaganja v mešana podjetja znotraj držav članic EU. Novembra 1999 je Vlada RS sprejela Akcijski program zaposlovanja Slovenije, ki je sestavljen iz štirih stebrov evropske zaposlovalne

politike (povečanje zaposlenosti, pospeševanje podjetništva, povečanje fleksibilnosti podjetij in zaposlenih ter izenačevanje možnosti za zaposlovanje). Pospeševalni center za malo gospodarstvo (v nadaljevanju PCMG) je bil določen za ključnega izvajalca drugega stebra – Pospeševanje podjetništva. V okviru tega programa bo PCMG v sodelovanju s pospeševalno mrežo¹⁴, katere koordinator tudi je in partnerji skrbel predvsem za uresničevanje ciljev, kot so: razvoj podjetniške kulture, poenostavitev postopkov, pospeševanje samozaposlovanja in razvoja MSP, razvoj zaposlitvenih priložnosti v okviru lokalnih zaposlitvenih iniciativ.

Zaradi lažje predstave o delovanju in povezanosti institucij, ki sodelujejo pri pomoči MSP na lokalni, regionalni, državni in meddržavni ravni, sem v prilogi podala grafični prikaz povezanosti (Priloga 1) in cilje na posameznih ravneh (Priloga 2).

Delovanje tako na lokalni kot tudi na regionalni in državni ravni je zelo pomembno; če bi namreči vse prepustili samo zasebni iniciativi, bi to pripeljalo do razvoja samo nekaterih področij in območij podpornih aktivnosti, na drugi strani pa bi se v primeru, da podporne aktivnosti nudi samo država, pojavila bojazen, da se ta oddalji od dejanskih potreb podjetnikov, postane zbirokratizirana in premalo učinkovita (Sfiligoj, 1998, str. 27). Zato je koristno povezovanje in usklajeno delovanje znotraj širšega območja večjega števila lokalnih skupnosti, regije ali celotne Slovenije.

Na področju **promocije podjetništva**, usposabljanja za podjetništvo in razvoja stimulativnega podpornega okolja izvaja Ministrstvo za gospodarstvo skupaj s PCMG, OZS in GZS vrsto aktivnosti. Razvojni projekti PCMG se izvajajo na področju promocije podjetništva, razvoja informacijskega sistema in delovanja Euro - Info centrov, delovanja in razvoja pospeševalne mreže za malo gospodarstvo (regionalni in lokalni pospeševalni centri) ter projekti spodbujanja podjetništva za posebne ciljne skupine - spodbujanje podjetništva med mladimi, spodbujanje poklicnega uveljavljanja žensk in spodbujanje uvajanja dela na domu in dela na daljavo.

Ena izmed aktivnosti je tudi **odpravljanje administrativnih ovir** – »**Protibirokratski program**«, ki naj bi povezal lokalne podjetniške centre z drugimi institucijami, s katerimi mora podjetje pri poslovanju sodelovati. Tako bodo potrebne informacije, svetovalne storitve in dovoljenja zagotovljeni na enem mestu.

Na področju razvoja **finančnih storitev** je bila naloga nadaljnjega razvoja regijskih, garancijskih in specializiranih storitev za mikro in mala podjetja s strani Ministrstva za gospodarstvo dodeljena Skladu za malo gospodarstvo. PCMG na področju tveganega kapitala izvaja dve obliki podpore oz. vzpodbujanja lastniškega financiranja podjetniških projektov:

¹⁴ Pospeševalna mreža za malo gospodarstvo (PMMG) – malo gospodarstvo združuje izrazito diverzificirane dejavnosti, ki se opravljajo na določeni lokaciji, zato potrebujejo pospeševalno mrežo. Njena osnovna ideja ustanovitve je bila, da z bolj enotno organiziranostjo okrepi koordinacijo dela podjetniških centrov na državni, regionalni in lokalni ravni.

Klub poslovnih angelov in Slovenska sekcija za lastniško-rizične oblike financiranja (SLEVCA). Problem pridobivanja sredstev za malo gospodarstvo se zmanjšuje, obrestne mere padajo, tako da se je cena kapitala v zadnjem času že približala ceni tistega, ki ga ponuja Evropa, povečuje pa se tudi število institucij finančne podpore za MSP, med katere sodijo:

- Javni sklad RS za razvoj malega gospodarstva, ki nudi ugodnejše finančne vire za enote malega gospodarstva in v okviru katerega se bodo izvajali razpisi za razvojne spodbude malim in srednje velikim podjetjem;
- Garancijski skladi regionalnih podjetniških centrov, ki delujejo kot projekti znotraj podjetniških centrov.

Na področju **inovacij**, ki predstavljajo pomemben prispevek k povečanju konkurenčnosti, deluje v Sloveniji v okviru PCMG Slovenska podjetniška inovacijska mreža (SPIM), ki je tudi do sedaj imela pomembno vlogo predvsem pri omogočanju sodelovanja inovatorjev na mednarodnih sejmih inovacij.

Ministrstvo za gospodarstvo, skupaj z izvajalskimi institucijami na področju **izobraževanja in svetovanja**, zagotavlja neposredno podporo podjetnikom in MSP s (Najava programov in ukrepov za leti 2001-2002, B.l., str. 23-25):

- Subvencioniranjem svetovanja podjetnikom in podjetjem po sistemu napotnic – **vavčerski sistem svetovanja**, preko PCMG; vavčerski sistem svetovanja nudi posameznikom, ki bi radi uresničili svojo poslovno zamisel, kot tudi že delujočim podjetjem obliko podpore, ki jo lahko koristijo ciljne skupine na območju celotne Slovenije, in katere jedro predstavlja področje svetovanja, poleg tega pa nudi svojim uporabnikom tudi podporo v obliki informiranja, izobraževanja, usposabljanja in usmerjanja. Ločimo dve vrsti svetovalcev: svetovalci zaposleni pri primarnih izvajalcih (PCMG) in svetovalci, zaposleni pri sekundarnih izvajalcih sistema (zbornice, svetovalne in druge komercialne in nekomercialne institucije) oz. samostojni svetovalci- izvajalci.
- Subvencioniranjem poklicnega izobraževanja in usposabljanja mladih v okviru kombiniranega izobraževanja za obrtne poklice – **dualni sistem izobraževanja** preko OZS in GZS; Ministrstvo za gospodarstvo subvencionira delež stroškov obrtnikom, ki izpolnjujejo določene pogoje, navedene v Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju in imajo sklenjeno učno pogodbo z Zbornico. Tako se obrtnikom znižajo stroški za posamezno učno mesto: čas in izguba dohodka delodajalca, stroški učnega mesta, stroški usposabljanja, pavšalni prispevek za čas praktičnega izobraževanja, prevoz in podobno.
- Sofinanciranjem dodiplomskega študija podjetnikom, preko PCMG.
- Vključevanje mladih v podjetniške delavnice za pridobitev osnovnega ali dodatnega znanja o podjetništvu.

Na področju **internacionalizacije in globalizacije** Slovenija v skladu s ciljem EU sodeluje v mreži evropskih informacijskih centrov preko slovenskega Euro-Info centra. Prav tako sodeluje v mreži BC-Net z enoto, ki je organizacijsko vezana na GZS, na INTERPRISE srečanjih podjetnikov pod okriljem slovenskega EIC, na EUROPARTENARIAT srečanjih podjetnikov v organizaciji GZS ter na IBEX srečanjih podjetnikov v organizaciji EIC. Slovenska podjetja lahko izkoriščajo finančno podporo programa JOP pri ustanavljanju mešanih podjetij s partnerji iz držav članic EU. S programom JEV pa se želi spodbuditi medsebojno povezovanje in vlaganje MSP v mešana podjetja znotraj držav članic EU.

Če pogledamo kvaliteto razvoja teh podpornih storitev v pomoč MSP glede na zahteve časa in spreminjanja podjetniškega okolja, predvsem pa potreb podjetij, pa slika ni tako spodbudna. Raziskave med podjetniki so namreč pokazale, da je prepoznavnost storitev pospeševalne mreže slaba, kljub dejstvu, da obstaja cela vrsta uspešnih projektov. Inovacijska mreža SPIM, kot primer, dosega uspehe na mednarodni ravni, doma pa je še vedno premalo organizirana in prepoznavna. Predvsem ji manjka tisti pomembni del, ki inovacije uspešno pretvarja v tržne produkte. Mreža inkubatorjev ni zaživela, obstajajo le posamezni poskusi razvoja le-teh, ki pa nimajo jasne in prepoznavne razvojne vizije. Čeprav rezultati niso ravno spodbudni, pa so kljub temu vidni koraki v smeri spodbujanja MSP.

Leta 1996 je bila sprejeta Strategija o razvoju malega gospodarstva v Sloveniji, ki je predvidela vrsto aktivnosti in ukrepov za izboljšanje poslovnega okolja za MSP. Zaradi pogajanj Slovenije o vstopu v EU prihaja na področju politike razvoja MSP ter podjetništva do sprememb in dopolnitev na vrsti področij; zaostri se je konkurenca; povečuje se število neuspešnih malih podjetij; rast zahteva vse bolj prodor na tuje trge; velika podjetja se po obdobju lastninjenja in prestrukturiranja postavljajo na noge, kar povzroča manjše spodbude za nastajanje novih mikro podjetij, predvsem pa do pospešenega približevanja EU, kar nujno potegne za seboj nekatere spremembe v strateških usmeritvah in politiki razvoja malih in srednje velikih podjetij (Smole, B.l., str.1). Tako je Ministrstvo za malo gospodarstvo in turizem (od konca leta 2000 Ministrstvo za gospodarstvo) v letu 2000 oblikovalo novo Strategijo razvoja MSP v Sloveniji, ki jo je bilo potrebno uskladiti s politiko in zakonodajo EU in tako dopolnila obstoječo strategijo. Aktivnosti v okviru Strategije so zelo podobne tistim v EU in potekajo na področju izpopolnjevanja pravnih virov, krepitev informiranja, svetovanja, usposabljanja, financiranja razvoja malega gospodarstva in internacionalizacije njegove dejavnosti, ukrepov na področju davčnega sistema in davčne politike, pospeševanja podjetništva, razvijanja kakovosti, inovacij in tehnološkega razvoja.

SKLEP

Mala in srednje velika podjetja so temeljni kamen evropske konkurenčnosti in oblikovanja novih delovnih mest. Predstavljajo dinamično in heterogeno skupino, ki se sooča s številnimi izzivi, kot so vedno večja konkurenčnost, ki je posledica zasičenosti evropskega notranjega trga ter naraščajočih potreb večjih podjetij, katerih podpogodbениki pogosto tudi so. Danes je že splošno priznано, da MSP občutno prispevajo k oblikovanju delovnih mest, konkurenčnosti in rasti EU. Države članice EU že skušajo aktivirati na različne načine potencial MSP, vendar pa so še vedno številne iniciative usmerjene zelo ozko in preveč neenake, da bi bile dostopne za MSP.

Politika EU do razvoja MSP, katere ukrepi dopolnjujejo dejavnosti, ki potekajo v okviru raziskovalnih, inovacijskih ter regionalnih politik, se medsebojno dopolnjuje z drugimi politikami Skupnosti in je usmerjena v spodbujanje ugodnega okolja, izboljševanje konkurenčnosti podjetij ter spodbujanje njihove internacionalizacije. Da bi bila politika EU do razvoja MSP čim bolj poenotena in bi se oblikoval skupni okvir za MSP v EU je Komisija oblikovala dve vrsti medsebojno povezanih programov: Integrirani in Večletni programi (Tretji večletni program za obdobje 1996-2000 in Večletni program za obdobje 2001-2005). Integrirani program je Komisija sprejela leta 1994 kot celotni okvir politike EU do razvoja MSP s ciljem, da združi različne pobude v skupen okvir za zagotovitev njihove medsebojne povezanosti in preglednosti. Predlaga tudi sodelovanje vseh strani, ki se ukvarjajo z razvojem MSP na ravni EU, kot tudi na državni in regionalni ravni. Prva vrsta ukrepov so Skupni ukrepi z državami članicami, ki naj bi spodbudili medsebojno posvetovanje med njimi na ciljnih področjih podjetniške politike. Druga vrsta ukrepov, namenjenih MSP ter obrti, pa so programi Komisije, ki obsegajo Večletne programe ter programe mednarodnega sodelovanja, instrumente EIB in EIF ter programe strukturnih skladov. Integrirani program iz leta 1994 so posodobili in leta 1996 sprejeli posodobljen Integrirani program, ki je bil osnovan na enaki metodologiji, stremel pa je k razširjenim ciljem in predstavil vrsto novih ukrepov za zadovoljevanje teh ciljev.

Tretji večletni program za MSP (1997-2000) in Večletni program za MSP (2001-2005) spadata v okvir Integriranega programa ter dajeta pravno in proračunsko podlago posebnim ukrepom EU do malih in srednje velikih podjetij, ki so namenjeni neposredni ali posredni podpori MSP, ne glede na njihov sektor dejavnosti, pravno obliko ali lokacijo znotraj evropskega prostora. Tretji večletni program se je izvajal v obdobju med začetkom leta 1997 in koncem leta 2000 in je bil namenjen poenostavitvi upravnega, zakonskega in finančnega poslovnega okolja, internacionalizaciji MSP, krepitvi konkurenčnosti in dvigu obsega raziskav, inovacij, izobraževanja in usposabljanja. Večletni program za MSP, ki se bo izvajal v prihodnjih letih, je plod spoznanj, da se potrebe podjetij in podjetništva spreminjajo s povečevanjem konkurenčnosti in odpiranjem trga in bo gradil na izkušnjah Tretjega večletnega programa za MSP in na podlagi posvetovanj z državami članicami. Namen programa je prispevati k še uspešnejšemu delovanju podjetništva v Evropski uniji.

Ob pregledu konkretnih primerov ukrepov na področju politike spodbujanja nastajanja in razvoja MSP je razvidno, da je programov v evropskih državah veliko. Države članice kot tudi kandidatke so kot osnovo uporabile Integriran program K omisije, ki omogoča usklajeno delovanje v smeri spodbujanja MSP, prav tako pa primerjanje med državami in iskanje optimalnih rešitev na podlagi najboljših praks posameznih držav. Tako so se različni programi izvajali na ciljnih področjih Tretjega večletnega programa, ki so: finančno okolje, poslovno okolje, internacionalizacija, informiranje, R&D, izobraževanje.

Vse države skušajo ustvariti kar se da ugodno poslovno klimo za razvoj malega gospodarstva, vendar pa vsaka država zaradi medsebojne različnosti izvaja specifične instrumente in mehanizme podpore, katerih osnova pa so zgoraj navedena ciljna področja Integriranega programa. Posnemanje specifičnega sklopa politik malega gospodarstva posamezne države EU bi bilo popolnoma brez smisla, koristno pa je preučevanje politik posameznih držav, uporaba pozitivnih izkušenj teh držav in na podlagi tega iskanje rešitev. Programe Komisije je potrebno uskladiti med državami. Večino ukrepov je potrebno sprejeti na ravni držav članic in sicer kar se da konkretno za podjetja.

Ekonomska struktura in velikost držav je zelo raznolika, zato so tudi teoretični principi in institucionalni okvirji izvajanja podporne politike za MSP različni. Nekatere države dajejo prednost splošnemu ustvarjanju ugodnih pogojev za zaposlovanje pred aktivno selektivno podporno politiko za MSP (Islandija, Liechtenstein, Švica, do neke mere Velika Britanija). Ostale države izvajajo konkretne ukrepe na področju MSP, vendar pa je kljub temu ocena njihove uspešnosti zelo redka in tudi ne vedno zanesljiva, ker je vedno možno odkriti nove faktorje, ki niso bili upoštevani. Zaradi tega ni primerno vrednotiti ukrepov, ki so bili različno uspešni v posameznih državah v preteklosti, temveč jih upoštevati kot niz možnosti, ki se ponujajo za zagotavljanje še ugodnejšega okolja za MSP.

LITERATURA

1. Balazek Anton: Pospeševanje razvoja malega gospodarstva (regionalna in lokalna raven). Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1998. 100 str.
2. Bučak-Gasser Aljoša: Internacionalizacija malih in srednjih podjetij. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 49 str.
3. Challenges for Enterprise Policy in the Knowledge- driven Economy. Communication from the Commission. Brussels: Commission of the European Communities, 2000, 13 str.
4. Creating an Entrepreneurial Europe, The Activities of the EU for Small and Medium-sized Enterprises (SMEs), 2000 Edition. Luxembourg: Office for Official Publications of the European communities, 2001.137 str.
5. The European Observatory for SMEs – Sixth Annual Report: Executive Summary, Luxembourg: Eur- Op, 2000. 28 str.
6. New Developments in SME Policy.The European Observatory for SMEs, Sixth Report, 2000. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2001, str. 249-286.
7. Filipič Bogo, Rezec Irena: Mala in srednje velika podjetja in politika Evropske unije. Zloženska. Ljubljana: EIC, 2001.
8. Flander Alenka: Mala in srednje velika podjetja ter program Leonardo da Vinci. Uspešni evropski projekti: Euro Info Center Ljubljana, Maribor, Koper, III (2000), Posebna številka, str. 38-42.
9. Gantar Anton: Definition of Small and Medium Enterprises Adopted by the Commission. Razvojne in podjetniške spodbude EU 1998/1999. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije, 1998, str. 122-124.
10. Glas Miroslav: Razvoj podjetništva v svetu. Kako razviti uspešno podjetje I. Ljubljana: Gea College, 1999, str. 9-28.
11. Integrated Programme for Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs) and the Craft Sector. Communication from the Commission. B.k., 1996. 23 str., viii pril.
12. Ješovnik Peter: Evropska unija: Zgodovina, ustanove, politike in evropski model družbe. Koper: Visoka šola za management, 2000. 245 str.
13. Kovač Zdenka: S skupnimi močmi na dobri poti do zastavljenih ciljev. Informator.Ljubljana: PCMG, 2001, 4, str. 3-12.
14. Mousiss Nicolas: Evropska unija, pravo, ekonomija, politika. Ljubljana: Littera picta, 1999. 567 str.
15. Podgornik Milojka: Pomoč malim in srednje velikim podjetjem. Evrobilten, 1999, 8/9, str. 9.
16. Podjetja in EU. Zloženska. Ljubljana: Urad Vlade za informiranje, 2000.
17. Report on the Evaluation of the 3rd Multiannual Programme for SMEs in the EU (1997-2000). Brussels: European Commission,1999. 35 str.

18. Sedmak Sašo: Programi EU za mala in srednje velika podjetja. Tretji večletni program. Delavnica: Strukturna pomoč EU malim in srednje velikim podjetjem v Sloveniji, Ljubljana, 1999.
19. Sedmak Sašo: Programi EU za pomoč malemu gospodarstvu. Eurobilten, 2000, 14, str. 7-8.
20. Sfiligoj Antonio: Integrated Entrepreneurial and Local Development in Slovenia. Trieste: Seed, 1998, str. 7-27.
21. Smole Jože: Izhodišča Ministrstva za malo gospodarstvo in turizem za prilagoditev strategije razvoja malega gospodarstva pri vključevanju Slovenije v Evropsko unijo. B.k.: Ministrstvo za malo gospodarstvo in turizem, 2000. 15 str.
22. Smole Jože: Stanje in strategija nadaljnega razvoja malega gospodarstva v Sloveniji. Spodbude za hitrejši razvoj malega gospodarstva v Sloveniji. Maribor: Ministrstvo za malo gospodarstvo in turizem, 1998. 105 str.
23. Šifrer Lara: Spodbujanje razvoja v Sloveniji in v Evropski uniji. Mednarodno poslovno pravo, XII (avgust 2000), 138/139, str. 3-6.
24. Širca Zoran: Poročilo republiškega sklada za razvoj malega gospodarstva. Informator. Ljubljana: PCMG, 2000, 1, str. 13-19.
25. Tomanič Vidovič Maja: Pospesevanje razvoja podjetništva v Sloveniji – nov izziv za 21. stoletje. Informator. Ljubljana: PCMG, 2000, 2, str. 6-10.
26. Tomanič Vidovič Maja: Strategija razvoja malih in srednjih podjetij v Sloveniji 2001-2005. Informator. Ljubljana: PCMG, 2000a, 4, str. 3-8.
27. Toward Enterprise Europe, Work Programme for SMEs in the European Union (1997-2000). Brussels: Commission of the European Communities, 2000a. 17 str.

VIRI

1. Council Decision of 20 December 2000 on a Multiannual Programme for Enterprise and Entrepreneurship, and in particular for Small and Medium-sized Enterprises (SMEs) (2001-2005). (URL: http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/mult_entr_programme), 15.3.2001.
2. Enterprise Development Strategy: Small and Medium Sized Enterprises. (URL: <http://www.iadb.org/sds/pubtypeb.cfm/0/ENGLISH?docid=352&refer=recent>). 15.3.2001.
3. European Charter for Small Enterprises - Annual Implementation Report (URL: http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/charter/index.htm), 25.9.2001.
4. Eurostat Yearbook 2000. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. 2000.
5. Malo gospodarstvo v Sloveniji. Maribor: Ministrstvo za malo gospodarstvo in turizem, 1999, 16 str.
6. Najava programov in ukrepov za leti 2001-2002. Interno gradivo.B.k.: Ministrstvo za gospodarstvo, Področje za razvoj podjetniškega sektorja in konkurenčnosti. B.l. 33 str.
7. Pospeševanje razvoja malega gospodarstva (UNIDO), Ljubljana: Pospeševalni center za malo gospodarstvo – Interno gradivo, 1998.
8. Proposal for a Council Decision on a Multiannual Programme for Enterprise and Entrepreneurship (2001-2005) (URL: http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/mult_entr_programme/doc/com2000_0256en.pdf), 27.5.2001.
9. Slovenija in Evropska unija. Priročnik: Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve Sektor za prevajanje. B.k., B.l.

SLOVAR POGOSTO UPORABLJENIH KRATIC

EIB - Evropska investicijska banka

EIF - Evropski investicijski sklad

EU - Evropska unija

GZS - Gospodarska zbornica Slovenije

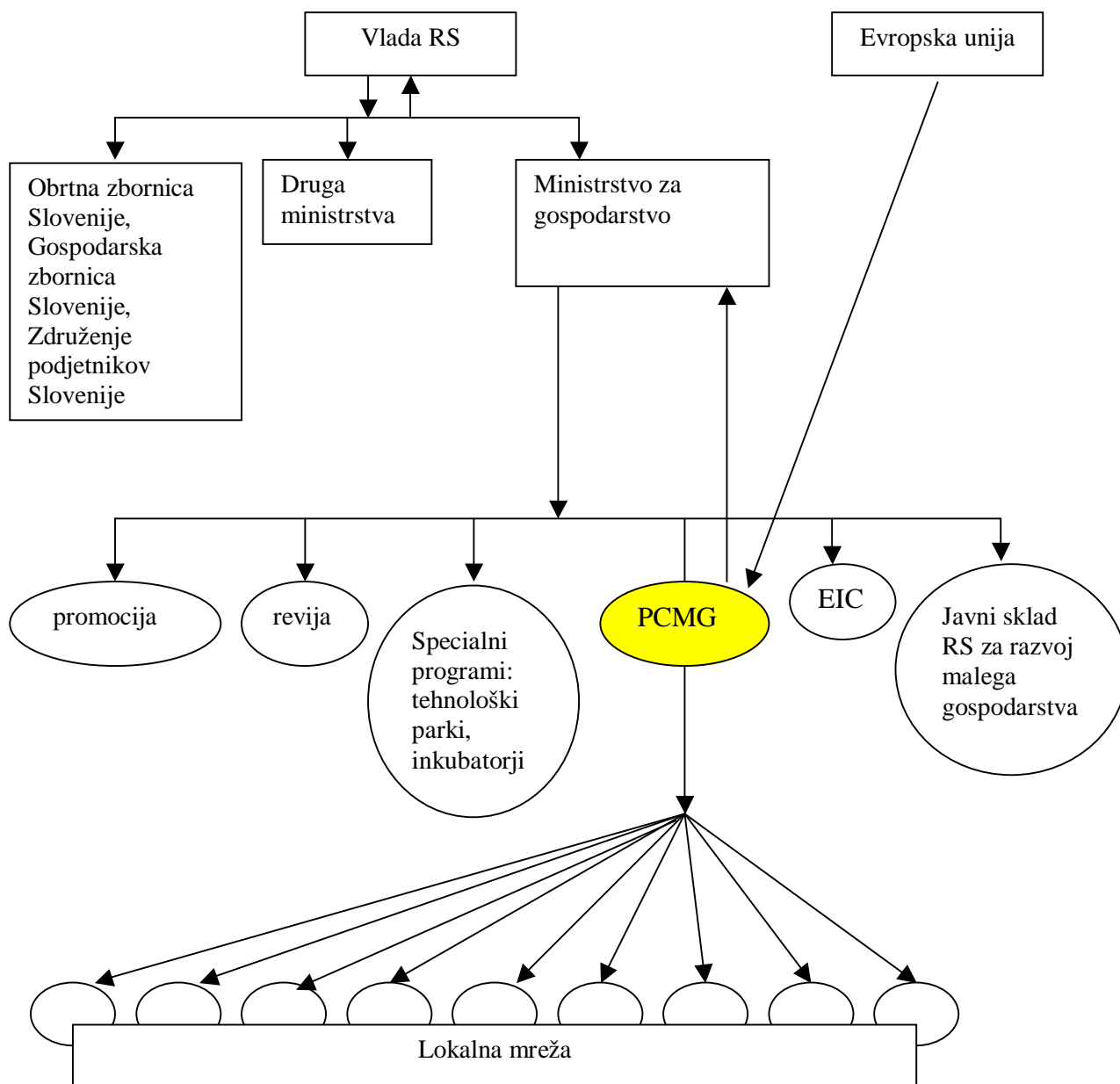
MSP = SME (Small and Medium – Sized Enterprises) - Mala in srednje velika podjetja

OZS – Obrtna zbornica Slovenije

PCMG – Pospeševalni center za malo gospodarstvo

PRILOGA

Priloga 1: Vloga institucij in njihova povezanost v Sloveniji

Vir: Smole Jože: Izhodišča Ministrstva za malo gospodarstvo in turizem za prilagoditev strategije razvoja malega gospodarstva pri vključevanju Slovenije v EU. B.k.: Ministrstvo za malo gospodarstvo in turizem, 2000, str. 11.

Priloga 2: Cilji pospeševanja malega gospodarstva glede na raven pospeševanja v Sloveniji

Raven pospeševanja	Cilj
lokalna	delovna mesta, prirast enot malega gospodarstva, razvoj lokalnega območja, animacija okolja za podjetništvo, poselitev prostora
regionalna	učinkovitost enot malega gospodarstva, tehnološki razvoj, podjetje v rasti, razvoj regije, večje povpraševanje in kupna moč
nacionalna	izvozna uspešnost, konkurenčnost, prestrukturiranje gospodarstva, gospodarski razvoj, davčna baza, socialna stabilnost
meddržavna	razvoj kooperacij, prenos tehnologij in znanj, povezovanje gospodarstev

Vir: Smole Jože: Izhodišča Ministrstva za malo gospodarstvo in turizem za prilagoditev strategije razvoja malega gospodarstva pri vključevanju Slovenije v Evropsko unijo. B.k.: Ministrstvo za malo gospodarstvo in turizem, 2001, str.8.